

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการประเมินผลภายในสถานศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 2 ที่มีสถานภาพแตกต่างกันี้ จากการศึกษาค้นคว้า เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีสาระสำคัญ จำแนกได้ 4 หัวข้อ ได้แก่

1. แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมในการประเมินผลภายในสถานศึกษา
2. แนวคิดและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. ข้อมูลเบื้องต้นและภารกิจของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 2
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สาระสำคัญแต่ละหัวข้อข้างต้นมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมในการประเมินผลภายในสถานศึกษา

จากการศึกษาค้นคว้า เอกสารที่เกี่ยวข้อง มีสาระสำคัญเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมในการประเมินผลภายในสถานศึกษา 8 หัวข้อสำคัญ ได้แก่

1. ความหมายของการมีส่วนร่วมในการประเมินผลภายในสถานศึกษา
2. ความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการประเมินผลภายในสถานศึกษา
3. องค์ประกอบของการประเมินผลภายในสถานศึกษา
4. มาตรฐานการประเมินผลภายใน
5. ขั้นตอนการดำเนินการประเมินผลภายใน
6. รูปแบบการมีส่วนร่วมในการประเมินผลภายในสถานศึกษา
7. ระดับการมีส่วนร่วมในการประเมินผลภายในสถานศึกษา
8. ปัจจัยเงื่อนไขสู่ความสำเร็จในการประเมินผลภายใน

โดยแต่ละหัวข้อมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

1. ความหมายของการมีส่วนร่วมในการประเมินผลภายในสถานศึกษา

จากการศึกษาค้นคว้า เอกสาร ตำราต่าง ๆ ไม่มีแนวคิดเกี่ยวกับการให้ความหมายของการมีส่วนร่วมในการประเมินผลภายในสถานศึกษาโดยตรง ผู้วิจัยจึงได้ประมวลแนวคิดเกี่ยวกับความหมายของการมีส่วนร่วมและการประเมินผลภายในสถานศึกษาเข้าด้วยกัน ดังนี้ คือ

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527 : 183-184) ให้ความหมายว่าการมีส่วนร่วม หมายถึง ความเกี่ยวข้องกับด้านจิตใจและอารมณ์ (Mental and emotional involvement) ของบุคคลหนึ่งใน (Group situation) สถานการณ์กลุ่ม ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าว เป็นเหตุเร้าใจให้กระทำการให้บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้น กับทั้งทำให้เกิดความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มดังกล่าวด้วย

สุรีย์ ตันตศรีสุโรจน์ (2531 : 8) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่าเป็นการร่วมมือร่วมปฏิบัติ และร่วมรับผิดชอบด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นอย่างปัจเจกบุคคลหรือของกลุ่ม ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดการดำเนินการพัฒนาและเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ต้องการ และบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

ติน ปรัชญพฤทธ์ (2533 : 624) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับ การเลือกตั้งหรือการเข้าไปมีส่วนมีเสียงในการกำหนดนโยบาย และการนำนโยบายไปปฏิบัติ ตลอดจนการเข้าไปพิจารณาผลกระทบของนโยบาย เพื่อนำมาแก้ไขปรับปรุงนโยบายในครั้งต่อไป

สุเมธ ทราบแก้ว (2536 : 15) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า การที่ปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มคนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง ร่วมมือ และรับผิดชอบในกิจกรรมการพัฒนาที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมในขั้นตอนต่าง ๆ ของการดำเนินกิจกรรมนั้น ๆ โดยมีกลุ่มหรือองค์กรรองรับประชาชนที่เข้าร่วมจะมีการพัฒนาภูมิปัญญา

ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์ (2537 : 2) ได้ให้ความหมายว่า การมีส่วนร่วมหมายถึงการที่ประชาชน หรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของคนในการจัดการควบคุมการใช้และการกระจายทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคม ตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรี ในฐานะสมาชิกของสังคมในการมีส่วนร่วมประชาชนได้พัฒนาการรับรู้ และภูมิปัญญา ซึ่งแสดงออกในรูปการตัดสินใจ กำหนดชีวิตของคนอย่างเป็นตัวของตัวเอง

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2537 : 182) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมคือการที่บุคคลหรือคณะบุคคลเข้ามาช่วยเหลือ สนับสนุน ทำประโยชน์ในเรื่องต่าง ๆ อาจเป็นการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ หรือกระบวนการบริหาร

ภาวนา วงสวาท (2541 : 43) ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมว่า เป็นกิจกรรมที่ผู้บริหารและบุคลากรในองค์กรร่วมกันคิด ร่วมกันทำ และร่วมกันประเมินผล เพื่อให้การปฏิบัติงานประสบผลสำเร็จและผู้บริหารโรงเรียนจะต้องเข้าใจถึงประเภทของการมีส่วนร่วมด้วย เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานต่อไป

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544 : 119) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมหมายถึงการมีบทบาทร่วมกัน แสดงถึงความเท่าเทียม มากกว่า และสะท้อนถึง “กระบวนการ” มากขึ้น

แทนที่จะมุ่งเฉพาะที่ “ผลลัพธ์” แต่เพียงอย่างเดียว เป็นการร่วมคิด ร่วมทำ และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมด้วย จึงทำให้เข้าถึงระดับนโยบาย แผนงาน ที่จะก่อให้เกิดการเคลื่อนไหวพัฒนาโดยที่ทุกส่วนที่เข้ามามีส่วนร่วมทั้งหมดมีความรับผิดชอบอยู่ในนั้น อย่างไม่มีความแตกต่างกันมากนัก

คูซ์ลาห์ (Douglah. 1970 : 90) กล่าวถึงความหมายของการมีส่วนร่วมว่า เป็นคำที่มีความหมายกว้างและใช้ในบริบทที่แตกต่างกัน นักการศึกษาใช้คำนี้ ในการอ้างอิงถึงการมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ กิจกรรม หรือโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษา นักรัฐศาสตร์ใช้คำนี้ในความหมายของการเข้าร่วมกับสถาบันทางการเมืองของชุมชน เช่น การไปออกเสียงเลือกตั้ง นักสังคมวิทยาใช้ในความหมายของการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ ส่วนกลุ่มอื่น ๆ ใช้คำนี้ในความหมายของการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ

คีท (Keith. 1972 : 136) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า หมายถึง การที่เกี่ยวของทางจิตใจ และอารมณ์ (Mental and emotional involvement) ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม (Group situation) ซึ่งผลของการเกี่ยวของนี้เป็นเหตุเร้าใจให้กระทำให้บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้นกับทั้งให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบกับกลุ่มดังกล่าวด้วย

หวัง (Whang. 1981 : 91-92) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า หมายถึง กระบวนการในการเข้าไปดำเนินงานของบุคคลหรือของกลุ่มเพื่อให้สะท้อนถึงความสนใจของคนหรือเพื่อให้การสนับสนุนทางด้านกำลังงานหรือทรัพยากรต่อสถาบัน/ระบบที่ครอบคลุมการดำเนินชีวิตของพวกเขา

จากแนวคิดข้างต้นของนักวิชาการต่าง ๆ จะเห็นได้ว่ามีประเด็นสำคัญของการมีส่วนร่วมคือ มีองค์การหลักและบุคคลหรือกลุ่มคนและกลุ่มบุคคลทั้ง 2 ฝ่ายร่วมกันทำกิจกรรมหลักเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์

จึงสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้าไปมีส่วนร่วมในหน่วยงาน/องค์การ เพื่อดำเนินภารกิจร่วมกันโดยการร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ ร่วมแก้ปัญหาและร่วมพัฒนา จนเกิดมีความเกี่ยวข้องกันและผูกพันต่อสมาชิกและองค์การเพื่อให้เกิดผลทั้งตนเองและหน่วยงาน / องค์การที่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการ

ส่วนในด้านการประเมินผลภายในนั้น มีการให้ความหมายไว้ดังต่อไปนี้

การประเมินผลภายใน (Internal evaluation) คือ กระบวนการประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่กระทำโดยบุคลากรในหน่วยงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่จะช่วยในการปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนด ถือเป็นกระบวนการตรวจสอบการทำงานของตนเอง (Self-evaluation) และควรทำเป็นกิจกรรมหนึ่งในขั้นตอนการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น ลักษณะสำคัญของการประเมินผลภายในของสถานศึกษา คือ

สถานศึกษาประเมินตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ได้ข้อมูลนำไปสู่การพัฒนา ปรับปรุงตนเองและ
พร้อมที่จะได้รับตรวจสอบจากการประเมินภายนอกอีกด้วย

นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการต่าง ๆ ได้ให้ความหมายของการประเมินผล และการประเมิน
ผลภายในไว้ ดังนี้

สุรศักดิ์ ศรีกระจ่าง (2537 : 19) กล่าวว่า การประเมินผล คือวิธีการในการจัดเก็บ รวบรวม
ข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำผลที่ได้มาตัดสินใจในการดำเนินการหาความสัมพันธ์ระหว่าง
ผลที่เกิดขึ้นกับความคาดหวังที่กำหนดไว้ล่วงหน้า และเพื่อหาแนวทางในการปรับปรุง แก้ไข
การดำเนินการ ให้บรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

สันสนีย์ นิธิธรรมยง (2538 : 6) กล่าวว่า การประเมินผล หมายถึง กระบวนการในการ
จัดเก็บ รวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบและนำข้อมูลมาวิเคราะห์สำหรับหาจุดเด่น จุดด้อยของการ
ปฏิบัติงานตามวัตถุประสงค์ และขอบเขตที่กำหนดไว้ในแผนการปฏิบัติงาน และใช้เป็นแนวทาง
ในการปรับปรุง แก้ไข เพื่อเพิ่มคุณภาพประสิทธิภาพของโครงการให้ดียิ่งขึ้น

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (กรมสามัญศึกษา. 2542 : 55) ให้ความหมายของ
การประเมินคุณภาพภายในหรือการประเมินผลภายใน หมายถึง กระบวนการประเมินผลการ
ดำเนินงานของหน่วยงานที่ดำเนินการ โดยบุคลากรในโรงเรียนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง เพื่อ
ให้ได้ข้อมูลที่ช่วยในการปรับปรุงการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้

วรภัทร ภูเจริญ (2542 : 91) ให้ความหมายของ กระบวนการคุณภาพภายใน หมายถึง
กระบวนการตรวจสอบภายในองค์กรที่ดำเนินการโดยคณะกรรมการที่จัดตั้งจากภายในองค์กรนั้น
เพื่อตรวจสอบ ปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามเกณฑ์มาตรฐานที่ใช้เป็นกรอบในการ
ประเมิน และสอดคล้องกับการประเมินภายนอกซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการบริหาร

กรมวิชาการ (2544 : 8) กล่าวว่า การประเมินผลภายในเป็นกระบวนการประเมินตนเอง
ของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยความร่วมมือของบุคลากรใน
สถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน ซึ่งสะท้อนให้เห็นเป้าหมาย จุดเน้น และทิศทางการพัฒนา
สถานศึกษา โดยมีประเด็นที่สำคัญ คือการตรวจสอบ ทบทวนผลการดำเนินงาน และการพัฒนา
งานให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

สตัฟเฟอ์บีม และคณะ (Stufflebeam and Other. 1971 : 25) กล่าวถึงการประเมินผลว่า
หมายถึงกรรมวิธีของการวิเคราะห์ การเก็บรวบรวมและการจัดเตรียมข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์
ต่อการพิจารณาเลือก และตัดสินใจ

วอร์ธเทนและแซนเดอร์ (Worthen and Sander. 1973 : 16) อธิบายว่า การประเมินผลเป็น
วิธีการในการพิจารณาหาคุณภาพหรือคุณค่าของงาน ผลผลิต ซึ่งจะประกอบไปด้วยข้อมูลต่าง ๆ

เพื่อใช้พิจารณาตัดสินคุณภาพหรือคุณค่าของงาน ผลผลิตโครงการและการดำเนินงานตามแผนงานต่าง ๆ

จึงสรุปได้ว่า การประเมินผลภายในสถานศึกษา คือกระบวนการจัดเก็บ รวบรวม ข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ และประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงานโดยบุคลากรภายใน เพื่อนำผลที่ได้มาตัดสินหาความสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ เป้าหมายที่กำหนดไว้ล่วงหน้าอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนางานให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น

จากแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและการประเมินผลภายในสถานศึกษา จึงสรุปได้ว่า ความหมายของการมีส่วนร่วมในการประเมินผลภายในสถานศึกษา คือการที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้าไปมีส่วนร่วมกับสถานศึกษาในการจัดเก็บ รวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ และประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษากับวัตถุประสงค์ เป้าหมายที่กำหนดไว้ล่วงหน้าอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานต่อไป

2. ความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการประเมินผลภายในสถานศึกษา

การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นแนวคิดของยุทธศาสตร์ของหลักการพัฒนาชุมชนที่จะทำให้ประชาชนบังเกิดความศรัทธาในตัวเอง (Self-reliance) ความเชื่อมั่นในตัวเอง (Self-confidence) ความรู้สึกเป็นเจ้าของ (Sense of belonging) ในการดำเนินการตามโครงการพัฒนาต่าง ๆ ในชุมชน ซึ่งจะนำไปสู่ความสามารถและประสิทธิภาพในการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชน เนื่องจากการมีส่วนร่วมจัดได้ว่าเป็นการสะท้อนถึงเสรีภาพทางการเมืองที่ชาวชนบทสามารถเข้ามาทำการตัดสินใจ และเป็นช่องทางให้สามารถสะท้อนปัญหาของท้องถิ่นได้อย่างถูกต้องตรงประเด็น ซึ่งวิธีการหนึ่งของผู้นำที่มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย คือ การให้มีส่วนร่วมในการบริหาร (Employee participation) ลักษณะของวิธีการนี้ คือ การจัดแผนงานเพื่อที่จะให้ผู้ปฏิบัติงานได้บังคับบัญชาที่ทำหน้าที่บริหารได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ โดยตรง ซึ่ง ธงชัย สันติวงษ์ (2539 : 420) กล่าวว่า การเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานมีส่วนร่วมจะเป็นผลดี คือ ก่อให้เกิดความพึงพอใจในการทำงานและยอมรับความสำคัญของผู้ปฏิบัติงานได้บังคับบัญชา

ประยูทธ สุวรรณโกลา (2526 : 17) กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการมีส่วนร่วมว่า ต้องมีความรู้ ความคิด จิตใจ อารมณ์ของคนหลายคนที่ทำงานร่วมกัน การมีส่วนร่วมที่ถูกต้องควรมีลักษณะที่คนในทีมงานรู้สึกด้วยใจและสำนึกในความคิดว่าตนร่วมงานกับผู้อื่นในทีมโดยมีความรับผิดชอบร่วมกันในผลการปฏิบัติงานของทีมงาน

ทัศนาศ แสงศักดิ์ (2539 : 12) ให้ทัศนะว่า นักทฤษฎีกลุ่มมนุษยสัมพันธ์ ได้เสนอแนะว่า ผู้นำควรให้คนงานมีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานขององค์กรให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

โดยการมีส่วนร่วมเป็นการจัดให้สมาชิกของกลุ่มที่ปฏิบัติงานในองค์กรได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานโดยเน้นการทำงานเป็นทีม การให้สมาชิกทุกคนได้มีส่วนร่วมในการทำงานหรือบริหารงาน จะทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพสูงกว่าการทำงานตามคำสั่งและมีส่วนสัมพันธ์กับผลผลิตที่ได้รับ

สมยศ นาวิกาน (2527 : 158) ให้ทัศนะของการมีส่วนร่วมว่า เป็นการให้ผู้ร่วมงานมีส่วนร่วมอย่างจริงจังในการพัฒนาและการตัดสินใจ

ธร สุนทรบุษ (2536 : 238) ให้แนวคิดว่าการนำการมีส่วนร่วมไปใช้ในโรงเรียน เป็นการเปิดโอกาสให้แก่ครูในการมีส่วนร่วมในนโยบายและเรื่องที่สำคัญของโรงเรียน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างขวัญกำลังใจและความกระตือรือร้นของครูได้เป็นอย่างดี

เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2538 : 147) ให้ทัศนะการมีส่วนร่วมว่า เป็นการเปิดโอกาสให้สมาชิกของทีมงานได้มีส่วนร่วมในการทำงานให้มากที่สุด การมีส่วนร่วมนั้นจะทำให้เกิดความผูกพันกับทีมงานและยังทำให้ใช้ทรัพยากรมนุษย์ให้เกิดประโยชน์สูงสุดอีกด้วย

จรัส นวลน้อม (2540 : 249) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญต่อการพัฒนากิจกรรมสำคัญที่ต้องทำก็คือ ผลักดันให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมอย่างจริงจัง (Active participation) ในการดำเนินงานพัฒนา ทั้งนี้ก็เนื่องจากหลักสำคัญที่ว่า การมีส่วนร่วมเป็นวิธีการที่จะได้มาซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับสภาพท้องถิ่น ความต้องการและเจตคติของประชาชน ถ้าประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดค้นปัญหาและวางแผนพัฒนาแล้ว จะทำให้ประชาชนยอมรับแผนงาน โครงการพัฒนานั้น เป็นการสร้างประชาธิปไตยขั้นพื้นฐาน คือ การที่ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง

ชาญชัย อาจินสมาจาร (2541 : 147) กล่าวว่า ผู้บริหารจะต้องก่อให้เกิดความร่วมมือจากทุกฝ่าย ผู้บริหารจะต้องมอบหมายงานให้กับบุคลากรฝ่ายต่าง ๆ บุคลากรทุกฝ่ายควรมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการรวบรวมนโยบายและกระบวนการ และการกำหนดกฎเกณฑ์

บวรวิทย์ เลิศไกร (2546 : 18) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่บุคคลหรือหลาย ๆ คนหรือคณะบุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ไข ร่วมตัดสินใจและประเมินผล เพื่อที่จะทำประโยชน์ในเรื่องที่เกี่ยวกับส่วนร่วม เพื่อให้เกิดประสิทธิผลตามความต้องการขององค์กร

จากแนวคิดดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมนั้นมีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อการทำงานร่วมกันของกลุ่มบุคคล ที่มีต่อการพัฒนาองค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เพราะจะทำให้การทำงานบรรลุผลตามเป้าหมายที่ได้กำหนดร่วมกันไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ

วิถีทางตามปรัชญาการบริหารแบบประชาธิปไตยแล้วยังก่อให้เกิดผลคือต่อหมู่คณะและหน่วยงานอีกด้วย

ในด้านการประเมินผลภายในสถานศึกษา เป็นกระบวนการตรวจสอบ ประเมินผลการทำงานของสถานศึกษาที่ทำโดยบุคลากรภายในสถานศึกษา เพื่อประเมินความก้าวหน้าของการจัดการศึกษาโดยสถานศึกษาดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการประเมินผลภายในมีประโยชน์ต่อสถานศึกษา คือทำให้ทราบจุดอ่อนและจุดแข็งของตนเอง และได้ข้อมูลสารสนเทศที่จะนำมาแก้ไขปรับปรุงการดำเนินงานของสถานศึกษาดอตจนเป็นข้อมูลรายงานให้ชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทราบถึงผลการดำเนินงานของสถานศึกษาที่จะสร้างความเชื่อมั่นให้ชุมชนในการบริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543 : 10)

นอกจากนี้ ข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการประเมินผลภายในนี้มีคุณค่าต่อการวางแผนเพื่อปรับปรุงและพัฒนาสถานศึกษา ซึ่งเกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษา โดยสรุป (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2543 : 4-5) ดังนี้

ข้อมูลสารสนเทศจากการประเมินผลภายในสถานศึกษา จะเป็นการนำเสนอ สภาพและผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษา ด้านคุณภาพการบริหาร ผู้บริหารสามารถนำไปกำหนดเป็นพันธกิจ นโยบาย เป้าหมาย มาตรการ ยุทธศาสตร์ แผนงาน งาน/โครงการ ด้านคุณภาพการเรียนการสอน มีความสำคัญและเป็นปัจจัยเงื่อนไขให้ครูผู้สอนได้ปรับปรุงและพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และสอดคล้องกับธรรมเนียมปฏิบัติสถานศึกษา ทางด้านคุณภาพนักเรียนซึ่งแสดงถึงคุณลักษณะและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน จะเป็นข้อมูลให้กับผู้ปกครอง ผู้เรียน กรรมการสถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แสดงความพึงพอใจและความเชื่อมั่นในสถานศึกษาหรือแสดงความคิดเห็น ช่วยเหลือ สนับสนุนให้โรงเรียนจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพและสอดคล้องกับธรรมเนียมปฏิบัติสถานศึกษา

จากความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการประเมินผลภายในสถานศึกษาที่กล่าวข้างต้น จึงสรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมในการประเมินผลภายในสถานศึกษามีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ที่จะได้เข้าไปร่วมกันจัดการศึกษาให้ได้คุณภาพ และร่วมกันกำหนดคุณลักษณะของสถานศึกษาที่พึงประสงค์สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนในท้องถิ่น

3. องค์ประกอบของการประเมินผลภายในสถานศึกษา

องค์ประกอบของการประเมินผลภายในที่สำคัญประกอบด้วย 4 ส่วน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2543 : 22-27) คือ กรอบการประเมินผลภายในการวางแผน/เตรียมการ กระบวนการประเมินผลภายในและบุคลากร ซึ่งแต่ละส่วนมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 กรอบการประเมินผลภายใน หมายถึง สถานศึกษาสามารถกำหนดกรอบในการประเมินได้โดยพิจารณาเนื้อหาสาระ ขอบข่ายงานกิจกรรม ตามที่ระบุไว้ในมาตรฐานโรงเรียน พ.ศ. 2541 ได้แก่มาตรฐานคุณภาพนักเรียน มาตรฐานการเรียนการสอนและมาตรฐานการบริหารโรงเรียน กิจกรรม/งาน ที่ระบุไว้ในธรรมนูญสถานศึกษา แผนปฏิบัติการ นำมากำหนดเป็นกรอบเพื่อการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานว่า ระยะเวลา 1 ปีที่ผ่านมา นั้น การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่อย่างไร

3.2 การวางแผนเตรียมการประเมิน หมายถึง การกำหนดภาพงานประเมินไว้ล่วงหน้าก่อนการลงมือปฏิบัติจริง โดยสถานศึกษาสามารถดำเนินการได้ตามกรอบการประเมินผลภายในที่กำหนดไว้ เช่น จะใช้วิธีการประเมินอย่างไร เกณฑ์การประเมินคืออะไร จะสรุปผลการประเมินและรายงานผลอย่างไร ซึ่งถ้าหากสถานศึกษาได้มีการวางแผนและเตรียมการประเมินผลภายในทั้งระบบตลอดแนวแล้ว การประเมินผลภายในก็จะเป็นกระบวนการที่สามารถนำมาใช้เพื่อการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.3 กระบวนการประเมินผลภายใน หมายถึง การลงมือประเมินผลภายในโดยกลุ่มบุคคลที่ถูกกำหนดให้เป็นผู้ประเมิน ดำเนินการตามที่ได้วางแผนไว้ว่า ซึ่งแบ่งได้เป็น 4 ขั้นตอนหลัก คือ ขั้นการเตรียมการประเมิน ขั้นดำเนินการประเมิน ขั้นสรุปผลการประเมินและขั้นการนำผลการประเมินไปใช้

3.4 บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลภายในของสถานศึกษา หมายถึง บุคคลภายในสถานศึกษาและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยกลุ่มบุคคลผู้เกี่ยวข้องนี้จะถูกกำหนดบทบาทหน้าที่เป็น 3 ฝ่าย คือ ฝ่ายที่ทำหน้าที่เป็นผู้ประเมิน ฝ่ายที่ทำหน้าที่รับการประเมินและฝ่ายที่สนับสนุนการประเมินผลภายใน

จึงสรุปได้ว่า องค์ประกอบการประเมินผลภายใน สถานศึกษาเป็นหน่วยงานปฏิบัติ ให้มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันอย่างเป็นระบบ ชัดเจนและสามารถตรวจสอบโดยบุคคลที่เกี่ยวข้อง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู อาจารย์ นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน องค์กรท้องถิ่น หน่วยงานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยใช้องค์ประกอบด้านมาตรฐานการศึกษา ความต้องการของชุมชน ธรรมนูญสถานศึกษา แผนยุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติการประจำปีเป็นกรอบการประเมินโดยใช้กระบวนการประเมินผลภายในเพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่จะนำไปสู่การสรุปผลการดำเนินงานเพื่อรายงานหรือขอความช่วยเหลือ สนับสนุนและการตรวจสอบจากภายนอก และเพื่อการวางแผน ลงมือทำการตรวจสอบและการสร้างมาตรฐานการทำงานต่อไป

4. มาตรฐานการประเมินผลภายใน

การประเมินผลภายใน ผู้ประเมินต้องออกแบบการประเมินให้ได้มาตรฐานและคุณภาพตามเกณฑ์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 9-14) ดังนี้

4.1 มาตรฐานด้านประโยชน์จากการประเมิน (Utility standard) ผลการประเมินต้องให้ข้อมูลตรงตามที่ใช้ผลการประเมินอยากรู้ (เช่น ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ฯลฯ) และนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานได้จริง โดยเฉพาะถ้าสามารถให้ข้อมูลช่วยในการปรับปรุงตนเองได้ในระดับบุคคล (นักเรียน ครู ผู้บริหาร) ก็จะยิ่งเป็นประโยชน์มากขึ้น

4.2 มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ (Feasibility standard) วิธีการที่ใช้ในการประเมินจะต้องมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติจริง ประหยัด คุ่มค่า และเหมาะสม

4.3 มาตรฐานด้านความเหมาะสม (Propriety standard) วิธีการที่ใช้ในการประเมินต้องไม่ส่งผลกระทบต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับการประเมิน เช่น ไม่ก่อให้เกิดผลเสียให้กับผู้ให้ข้อมูล

4.4 มาตรฐานด้านความถูกต้อง (Accuracy standard) วิธีการที่ใช้ในการประเมินต้องมีความถูกต้อง ให้ข้อมูลที่เชื่อถือได้ เช่น เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินต้องสามารถวัด ตัวบ่งชี้ได้จริง มีความครบถ้วนสมบูรณ์ตามตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัด แหล่งผู้ให้ข้อมูลเชื่อถือได้ ให้ข้อมูลตามความเป็นจริง วิธีการวิเคราะห์และการเสนอผลการประเมินถูกต้อง และผลการประเมินมีความเป็น ปรนัย

อย่างไรก็ตามในการประเมินผลภายใน สถานศึกษาจะต้องดำเนินการประเมินแยกเป็นด้านต่าง ๆ คือ ประเมินความต้องการจำเป็น (Needs assessment) ประเมินปัจจัยเข้า (Input evaluation) ประเมินกระบวนการ (Process evaluation) ประเมินผลผลิต (Product evaluation) และประเมินผลกระทบ (Impact evaluation) เนื่องจากมาตรฐานการศึกษาชาติ จำนวน 27 มาตรฐาน ที่คณะรัฐมนตรีอนุมัติ มีมาตรฐานหลายด้านและมีตัวบ่งชี้มากมาย ทั้งนี้ เพื่อให้การประเมินของสถานศึกษาทุกแห่งอยู่บนบรรทัดฐานเดียวกัน

ภายใต้ข้อจำกัดของแต่ละสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยใดก็ตาม ในช่วงเริ่มต้นของการประเมินผลภายใน สถานศึกษาจึงควรทำการประเมินผลการดำเนินงานให้ได้จำนวน 14 มาตรฐาน 53 ตัวบ่งชี้ เพื่อให้อยู่ในกรอบการประเมินภายนอกกรอบแรก และอาจพิจารณาเพิ่มมาตรฐานหรือตัวบ่งชี้บางตัวซึ่งสอดคล้องกับจุดเน้นของทิศทางการพัฒนาของสถานศึกษาเพื่อให้ผลการประเมินเกิดประโยชน์สูงสุดก็สามารถกระทำได้

5. ขั้นตอนการดำเนินการประเมินผลภายใน

การประเมินผลภายในของสถานศึกษา มีหลายหน่วยงานกำหนดแนวทางให้ปฏิบัติ ซึ่งแยกเป็น 3 ขั้นตอน คือการเตรียมการ การดำเนินการและการรายงาน ในการวิจัยนี้ได้นำเอาการ

ประเมินผลภายในตามการออกแบบระบบการประเมินผลภายในของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ที่ได้ผ่านการทดลองใช้กับสถานศึกษาและปรับปรุงให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา ซึ่งมีกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งสิ้น 12 กิจกรรม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2544 : 24-26) ดังนี้

5.1 การเตรียมความพร้อม

การเตรียมความพร้อมแยกเป็นด้านบุคลากรและด้านทรัพยากรอื่น ๆ ด้านบุคลากรสถานศึกษาต้องศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เจตคติต่อการประเมินผลภายในของบุคลากร ต้องจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการประเมินผลภายใน และสร้างแรงจูงใจในการทำการประเมินผลภายในแล้วจึงตั้งคณะทำงานประเมินผลภายในสถานศึกษา พร้อมทั้งกำหนดหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบสำหรับด้านทรัพยากรอื่น ๆ ต้องจัดเตรียมงบประมาณสำหรับการทำการประเมิน สิ่งอำนวยความสะดวกในการทำการประเมิน เช่น ห้องทำงาน สื่อและอุปกรณ์ที่ใช้ในการประเมินผล

5.2 การศึกษาสภาพและผลการดำเนินงานของสถานศึกษา

กระบวนการประเมินผลภายในของสถานศึกษาเป็นงานที่ต้องทำเป็นประจำและถือเป็นส่วนหนึ่งของการทำงานปกติที่ต้องมีการตรวจสอบและพัฒนาปรับปรุงตนเองตลอดเวลา จึงจำเป็นต้องศึกษาสภาพการดำเนินงานว่าอยู่ ณ จุดใด ทั้งในด้านนโยบาย ธรรมเนียมสถานศึกษา หลักสูตร การเรียนการสอน สภาพและผลการดำเนินงานด้านต่าง ๆ พร้อมทั้งศึกษาข้อมูลด้านการประเมินผลที่ดำเนินการไปแล้ว เพื่อกำหนดกรอบการประเมินตนเองว่าจะต้องดำเนินการในด้านใด

5.3 การทำความเข้าใจกับบุคลากรเกี่ยวกับสภาพและการดำเนินงานของสถานศึกษา

สถานศึกษาต้องทำการสำรวจความเข้าใจของบุคลากรในสถานศึกษาเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานและสภาพการประเมินผลภายในของสถานศึกษา โดยต้องเริ่มทำความเข้าใจให้ตรงกันในกลุ่มบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานที่ผ่านมาและกำหนดเป้าหมายที่ต้องทำต่อไป สถานศึกษาควรวิเคราะห์ว่านโยบายของสถานศึกษาสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา มากน้อยเพียงใด หากจะต้องประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษาจะสามารถประเมินมาตรฐานใดได้บ้าง

5.4 การกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน มาตรฐานและตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการประเมิน

สถานศึกษาต้องทำการสำรวจข้อมูลที่สถานศึกษามีการทำอยู่และนำมาใช้ประเมินได้ กำหนดมาตรฐานและตัวบ่งชี้ที่จะประเมิน กำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน และต้องทำการกำหนดคำถามของการประเมิน (Evaluation questions) ซึ่งลักษณะของคำถามการประเมินจะเกี่ยวกับองค์ประกอบสำคัญ 3 ส่วนในการทำงาน คือ ปัจจัยที่ใช้ในการทำงาน กระบวนการ

ปฏิบัติงานและผลผลิตที่ได้จากการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ การกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินต้องมีความครอบคลุมและตอบคำถามของการประเมินให้ครบถ้วน

5.5 การกำหนดกรอบการประเมิน

กรอบการประเมินเป็นแนวทางที่ใช้ในการประเมินผลการดำเนินงานในแต่ละตัวบ่งชี้ มีรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการเก็บข้อมูล แหล่งผู้ให้ข้อมูล ประเภทของเครื่องมือประเมิน วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล เกณฑ์การตัดสิน นอกจากนี้ควรมีการกำหนดช่วงเวลาการเก็บข้อมูล และผู้รับผิดชอบการประเมินด้วย เพื่อสะดวกกับการติดตามและกำกับกับการประเมินผลภายในด้วย ทั้งนี้ การทำการประเมินผลภายในต้องวางแผนการดำเนินงานให้ได้มาตรฐาน 4 ด้าน คือ 1. ผลการประเมินต้องให้ข้อมูลตรงตามที่ใช้ผลอยากรู้ และนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนา ปรับปรุงการดำเนินงานได้จริง 2. วิธีการที่ใช้ในการประเมินต้องมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติจริง ประหยัด คุ่มค่าและเหมาะสม 3. วิธีการที่ใช้ในการประเมินต้องไม่ส่งผลกระทบต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับการประเมิน และ 4. วิธีการที่ใช้ในการประเมินต้องมีความถูกต้อง ให้ข้อมูลที่มีความตรงและเชื่อถือได้ โดยต้องทำการกำหนดแหล่งผู้ให้ข้อมูลที่เหมาะสมในการประเมินแต่ละตัวบ่งชี้ กำหนดวิธีการเก็บข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ขนาดตัวอย่าง ระบบการจัดเก็บข้อมูล วิธีการวิเคราะห์ เกณฑ์การตัดสิน และกำหนดกรอบการประเมิน

5.6. การกำหนดเกณฑ์การประเมิน

การกำหนดเกณฑ์การประเมินเป็นการกำหนดเกณฑ์การตัดสินผลการดำเนินงานของสถานศึกษาโดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด การกำหนดเกณฑ์การตัดสินขึ้นอยู่กับสถานศึกษาที่จะตัดสินว่าเกณฑ์ระดับใดที่เหมาะสมกับสภาพของหน่วยงาน ในช่วงแรกอาจกำหนดเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ แล้วค่อยปรับให้สูงขึ้นเรื่อย ๆ ก็ได้ หรืออาจกำหนดเกณฑ์ครั้งแรกให้อยู่ในมาตรฐานที่ยอมรับเลขก็ได้ โดยทั่วไปเกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินผลการปฏิบัติงานมี 2 ประเภท คือ เกณฑ์สัมบูรณ์ (Absolute criteria) เป็นระดับที่ใช้ในการตัดสินความสำเร็จของการปฏิบัติงานตามมาตรฐานที่เหมาะสมและยอมรับได้ และเกณฑ์สัมพัทธ์ (Relative criteria) เป็นระดับที่ใช้ในการตัดสินความสำเร็จของการปฏิบัติงานโดยเทียบกับผลการดำเนินงานที่เคยผ่านมาแล้ว

การกำหนดเกณฑ์การประเมิน สามารถจัดกลุ่มประเภทของวิธีการกำหนดได้ เป็นเกณฑ์ระดับบุคคล เกณฑ์ระดับสถานศึกษา และเกณฑ์ระดับบุคคลและสถานศึกษาผสมกัน โดยจะต้องกำหนดเกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินตัวบ่งชี้ และทำการตรวจสอบความเหมาะสมของเกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินตัวบ่งชี้

5.7 การกำหนดวิธีการที่ใช้ในการประเมิน

การกำหนดวิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษา ซึ่งมีได้หลายประเภท เช่น แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต ฯลฯ ขั้นตอนสำคัญคือการกำหนดรูปแบบของคำถามและเนื้อหาสาระที่ปรากฏในเครื่องมือ เครื่องมือที่ดีต้องมีความตรง กว้าง วัดได้ตรงตามจุดมุ่งหมายและโครงของสิ่งที่ต้องวัด และมีความเที่ยง คือมีความคงเส้นคงวาในการวัด โดยต้องทำการกำหนดมาตรฐานและตัวบ่งชี้ที่ต้องการประเมินของสถานศึกษา และกำหนดแหล่ง ผู้ให้ข้อมูลสำหรับตัวบ่งชี้ที่ต้องการประเมิน รวมทั้งทำการสรุปตัวบ่งชี้ที่จะเก็บข้อมูลจากแต่ละแหล่งข้อมูลและเนื้อหาสาระในเครื่องมือวัดและประเมินผล

5.8 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาจากการจัดเก็บจากแต่ละแหล่งข้อมูล การจัดประเภทของข้อมูลอาจแยกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ คือ ข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณทำได้โดยใช้วิธีการทางสถิติ อาจใช้สถิติภาคบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ฯลฯ สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ อาจใช้การวิเคราะห์เนื้อหาในบางตัวบ่งชี้ แต่ถ้าหากต้องการเปรียบเทียบผลการดำเนินงานที่ผ่านมากับปัจจุบัน ก็อาจใช้สถิติภาคสรุปอ้างอิง ในปัจจุบันมีอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เช่น เครื่องคำนวณเลขและคอมพิวเตอร์ ช่วยในการประมวลผลได้รวดเร็ว ถูกต้องและแม่นยำ ดังนั้น ผู้รับผิดชอบด้านการวิเคราะห์ข้อมูล ควรใช้เครื่องมือเหล่านี้ช่วยในการวิเคราะห์มากกว่าการคำนวณด้วยมือ ซึ่งมีข้อผิดพลาดได้ง่าย ทั้งนี้ ต้องกำหนดวิธีการนำเสนอข้อมูลไว้ด้วย

5.9 การวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนของสถานศึกษา

การวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนของสถานศึกษา ทำได้โดยการเปรียบเทียบเป้าหมายที่สถานศึกษาต้องการบรรลุผล กับผลของการปฏิบัติงานจริง ผลต่างที่เกิดขึ้นจะทำให้ทราบว่าสถานศึกษาดำเนินงานได้ตามเป้าหมายที่กำหนดหรือไม่ จุดแข็งและจุดอ่อนเป็นเรื่องใดและยังเป็นข้อมูลสะท้อนความจำเป็นที่ต้องได้รับการพัฒนาปรับปรุง อย่างไรก็ตาม บางครั้งสถานศึกษาอาจมีความจำเป็นหรือปัญหาบางอย่างที่จะต้องดำเนินการ แต่ไม่สามารถจะแก้ไขพร้อมกันได้ในขณะที่เดียวกัน ก็ต้องทำการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา เพื่อจะได้วางแผนการแก้ไขปัญหาในจุดที่มีความจำเป็นเร่งด่วนก่อน

5.10. การกำหนดแนวทางการพัฒนาสถานศึกษา

จุดอ่อนของสถานศึกษาที่ค้นพบ จะต้องนำมาวิเคราะห์หาสาเหตุเพื่อหาแนวทางป้องกัน และแก้ไขปรับปรุง การวิเคราะห์หาสาเหตุสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การใช้แผนภูมิแก๊งปลา (Fishboning) การวิเคราะห์แบบฟอลท์ทรี (Fault tree analysis) เมื่อทราบสาเหตุของปัญหาแล้ว

สถานศึกษาควรระดมความคิดเพื่อช่วยกันหาวิธีการแก้ไขปัญหา ซึ่งวิธีการหาแนวทางหรือทางเลือกในการแก้ไขปัญหามักใช้เทคนิค MAUT (Multi-Attribute Utility) คือการวิเคราะห์ประโยชน์ที่จะได้รับจากแต่ละทางเลือก และโอกาสที่แต่ละทางเลือกจะส่งผลให้ได้ประโยชน์นั้น ๆ และสิ่งสำคัญที่จะต้องพิจารณาก็คือการดำเนินการแก้ไขปัญหตามแนวทางที่กำหนด โดยต้องจัดเตรียมกิจกรรมการแก้ไขปัญหา ทรัพยากรที่ต้องใช้ ทั้งนี้ ถ้าจำเป็นก็อาจขอความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

5.11 การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง

ผลการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา คือนำมารายงานในแบบรายงานผลการประเมินตนเอง (Self study report) เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบ ซึ่งรายงานผลการประเมินตนเองมีประโยชน์เพื่อพัฒนาปรับปรุงตนเองให้ดำเนินการได้ดีขึ้น และใช้เพื่อแสดงให้สาธารณชนหรือคณะกรรมการประเมินได้รับทราบความก้าวหน้าในการดำเนินงานของสถานศึกษา ซึ่งแบบรายงานการประเมินตนเอง สถานศึกษาสามารถกำหนดแบบได้ตามที่เห็นว่าเหมาะสม

5.12 การใช้ประโยชน์จากการประเมินตนเอง

ผลจากการประเมินตนเอง สถานศึกษาจะต้องนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า ซึ่งการใช้ประโยชน์จากการประเมินตนเองมี 2 ประการ คือ ใช้เพื่อพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานให้ดีขึ้นและแสดงให้ผู้เกี่ยวข้องทราบผลการดำเนินงานของสถานศึกษา ซึ่งเป็นการแสดงความรับผิดชอบของสถานศึกษาต่อการดำเนินงานให้การศึกษาตามที่ชุมชนคาดหวัง ทั้งนี้ สถานศึกษาต้องกำหนดกลุ่มผู้ใช้ผลการประเมิน เพื่อจะได้ตอบคำถามที่กลุ่มคนเหล่านี้ต้องการรู้ให้มากที่สุด

ข้อที่สถานศึกษาต้องพึงระวัง คือ การรายงานผลการประเมินตนเองต้องมีจรรยาบรรณไม่ควรใช้ผลการประเมินเพื่อหวังผลทางการเมือง โดยการบิดเบือนข้อค้นพบที่ทำให้ตนเองได้ผลประโยชน์แต่อย่างเดียว

การประเมินผลภายในของสถานศึกษาไม่ใช่สิ้นสุดเพียงแค่ทำการประเมินตนเองเพียงครั้งเดียวแล้วหยุด แต่ต้องทำตลอดเวลา ผลการประเมินที่จัดทำเสร็จแล้ว ถือเป็นข้อมูลที่บอกถึงสภาพการดำเนินงานในขณะนั้น ซึ่งก็ต้องมีการตรวจสอบใหม่ว่าสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาของสถานศึกษาต่อไปอย่างไร โดยใช้การประเมินผลภายในอย่างต่อเนื่องเป็นกระบวนการตรวจสอบและพัฒนาปรับปรุงให้การบริหารจัดการของสถานศึกษาเป็นไปตามเป้าหมายอยู่ตลอดเวลา

6. รูปแบบการมีส่วนร่วมในการประเมินผลภายในสถานศึกษา

จากความหมายของการมีส่วนร่วมที่หมายถึง การที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้าไปมีส่วนร่วมในหน่วยงาน / องค์กร เพื่อดำเนินภารกิจร่วมกัน โดยการร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ ร่วมแก้ปัญหาและร่วมพัฒนานั้น จะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมอาจเกิดขึ้นได้ในทุกขั้นตอนของภารกิจ ซึ่งจะมีได้หลาย

ลักษณะและหลายรูปแบบ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับการนำการมีส่วนร่วมไปสัมพันธ์กับเรื่องใด เกี่ยวกับเรื่องนี้มีนักวิชาการได้อธิบายและแสดงความเห็นไว้ ดังนี้

กรณีการ์ ชมดี (2524 : 13) ได้สรุปรูปแบบการมีส่วนร่วมออกเป็น 10 รูปแบบ คือ การมีส่วนร่วมประชุม การมีส่วนร่วมออกเงิน การมีส่วนร่วมเป็นกรรมการ การมีส่วนร่วมเป็นผู้นำ การมีส่วนร่วมสัมพันธภาพ การมีส่วนร่วมเป็นผู้ชักชวน การมีส่วนร่วมเป็นผู้ริเริ่มหรือผู้เริ่ม การมีส่วนร่วมเป็นผู้ใช้แรงงาน การมีส่วนร่วมเป็นผู้บริโภคและการมีส่วนร่วมออกวัสดุอุปกรณ์

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527 : 186) ได้อธิบายถึงลักษณะของการมีส่วนร่วมไว้ 5 ลักษณะ คือเป็นสมาชิก เป็นสมาชิกที่เข้าร่วมประชุม เป็นสมาชิกที่บริจาคเงิน เป็นกรรมการ และเป็นประธานกรรมการ

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2527 : 18) กล่าวถึงขั้นตอนของการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบายการพัฒนา คือร่วมทำการศึกษา ค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น ร่วมค้นหาและสร้างรูปแบบและวิธีการพัฒนา เพื่อแก้ไขและลดปัญหาชุมชน ร่วมวางแผนนโยบาย หรือแผนงาน หรือโครงการ หรือกิจกรรม เพื่อขจัดและแก้ไข ตลอดจนสนองความต้องการของประชาชน ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดและปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนา ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ร่วมลงทุนในกิจกรรมโครงการของชุมชน ตามขีดความสามารถ ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงานโครงการและกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมทั้งภาคเอกชนและภาครัฐบาลให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

กรมการพัฒนาชุมชน (2529 : 16) ได้สรุปลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชน ออกเป็น 17 ลักษณะ คือมีส่วนร่วมเป็นผู้นำ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจดำเนินงาน มีส่วนร่วมในการตัดสินใจใช้ทรัพยากร มีส่วนร่วมในการออกแบบความเห็นและข้อเสนอแนะ มีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา มีส่วนร่วมในการคิดหาวิธีในการแก้ปัญหา มีส่วนร่วมในการวางแผน มีส่วนร่วมในการประชุม มีส่วนร่วมในการกิจกรรมกลุ่ม มีส่วนร่วมในการออกเสียงสนับสนุนหรือคัดค้านปัญหา มีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการหรือบริหารงาน มีส่วนร่วมในการเป็นสมาชิก มีส่วนร่วมในการเป็นผู้ชักชวนหรือประชาสัมพันธ์ มีส่วนร่วมในการดำเนินตามกิจกรรมที่วางไว้ มีส่วนร่วมในการลงทุนหรือบริจาคเงิน ทรัพย์สิน มีส่วนร่วมในการออกแรงหรือสละแรงงาน และมีส่วนร่วมในการออกวัสดุหรืออุปกรณ์

สุพรรณิ ไชยอำพร และสนิท สมัยครุการ (2536 : 37) ได้สรุปลักษณะหรือรูปแบบการมีส่วนร่วมออกเป็น 2 ลักษณะ คือ 1. การมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง (Genuine participation) ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทุกขั้นตอนของการดำเนินโครงการ ถ้าหากไม่มีส่วนร่วมในการ

ตัดสินใจไม่ถึงว่าเป็นการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง 2. การมีส่วนร่วมไม่แท้จริง หมายถึง การร่วมดำเนินการในกิจกรรมหรือโครงการเป็นบางส่วน แต่ไม่ได้ร่วมตัดสินใจในทุกขั้นตอน

ประธาน สุวรรณมงคล (2539 : 16) ได้กำหนดขอบเขตการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทของชุมชนไว้ 4 ด้าน คือ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมของชุมชนในผลประโยชน์และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการประเมินผล

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2539 : 17) แบ่งขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 4 ขั้นตอน คือ การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน และการมีส่วนร่วมในการติดตาม และประเมินผลงาน

มาสดา (Masda. 1982 : 15-33) ได้สรุปรูปแบบและลักษณะของการมีส่วนร่วมไว้ 3 แบบ คือ 1. การมีส่วนร่วมแบบแข่งขัน (Active) เป็นการมีส่วนร่วมโดยการริเริ่มและติดตามในกระบวนการกำหนดความต้องการ และแผนการเข้าร่วมในกิจกรรม การดำเนินงานและสนใจในผลงานของการพัฒนา 2. การมีส่วนร่วมแบบไม่แข่งขัน (Passive) เป็นการมีส่วนร่วมในการพัฒนาโดยไม่คำนึงถึงความสำคัญของการกำหนดแผนและนโยบาย และไม่ใส่ใจผลกระทบในกิจกรรม และ 3. การมีส่วนร่วมแบบเฉื่อยชา (Inert) เป็นการมีส่วนร่วมโดยการชักจูง จำยอมหรือบังคับ โดยสภาพแวดล้อม บุคคลหรือธรรมชาติ การมีส่วนร่วมแบบนี้จะแปรเปลี่ยนตามสภาพแวดล้อมที่แปรเปลี่ยนไป

ซาปิน (Chapin. 1977 : 14) ได้ทำการศึกษาแบบของการมีส่วนร่วมและแบ่งแบบของการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 แบบ คือ การมีส่วนร่วมประชุม (Attendance of meeting) การมีส่วนร่วมออกเงิน (Financial contribution) การมีส่วนร่วมเป็นกรรมการ (Membership on committees) และการมีส่วนร่วมเป็นผู้นำ (Position of leadership)

โคเฮน และ อัฟฮ็อฟ (Cohen and Uphott. 1980 : 35) ได้แบ่งการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 แบบ คือ 1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision making) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ริเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจและตัดสินใจปฏิบัติการ 2. การมีส่วนร่วมปฏิบัติการ (Implementation) ประกอบด้วย การสนับสนุนด้านทรัพยากร การบริหารและการประสานความร่วมมือ 3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) และ 4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

จากแนวคิดข้างต้น จะเห็นได้ว่า ลักษณะหรือรูปแบบการมีส่วนร่วมของนักวิชาการแต่ละรายไม่แตกต่างกันนัก การกำหนดให้การมีส่วนร่วมเป็นขั้นตอน ลักษณะหรือรูปแบบนั้นไม่ได้

ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสาระสำคัญแต่อย่างไร ประเด็นสำคัญของลักษณะหรือรูปแบบการมีส่วนร่วม คือ มุมมองของการมีส่วนร่วมในภารกิจที่จะต้องเข้าไปมีส่วนร่วม และลักษณะการเกี่ยวข้องที่สามารถกระทำการกิจกรรมร่วมกัน ในลักษณะที่ร่วมกันอย่างแท้จริงและไม่แท้จริง มีความเกี่ยวข้องได้หลาย ๆ ทาง ทั้งร่วมศึกษาสาเหตุของปัญหาและความต้องการกลุ่ม ร่วมคิดและร่วมตัดสินใจ สร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อกลุ่ม กำหนดนโยบาย แผนงาน โครงการและกิจกรรม บริหารงานและใช้ทรัพยากรที่มี อยู่จำกัด อย่างคุ้มค่าการลงทุน หรือการเสียสละ ปฏิบัติ ติดตาม ประเมินผลงานและรักษากิจกรรมให้ คงอยู่ยาวนานและร่วมรับประโยชน์ที่เกิดขึ้น ดังนั้น ผู้วิจัยของนาเอาแนวคิดในเรื่องขั้นตอน ลักษณะและรูปแบบการมีส่วนร่วมของนักวิชาการต่าง ๆ มารวมกัน โดยยึดเอาประเด็นสำคัญของความหมายดังกล่าวเป็นตัวกำหนด และสรุปใช้คำว่ารูปแบบการมีส่วนร่วมสำหรับงานวิจัยในครั้งนี้

แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการมีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์รวมเป็นแนวคิดของรูปแบบการมีส่วนร่วม 5 รูปแบบ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมศึกษาปัญหา หมายถึง ร่วมเสนอข้อมูล ค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ตลอดจนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดความต้องการและร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการนั้น ๆ
2. การมีส่วนร่วมวางแผน หมายถึง ร่วมในการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ เป้าหมาย กำหนดภารกิจของงาน กำหนดมาตรฐานและเกณฑ์ชี้วัดของงาน ร่วมกำหนดวิธีการ แผนปฏิบัติการและระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ตลอดจนกำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่จะใช้ในแต่ละภารกิจ
3. การมีส่วนร่วมปฏิบัติงาน หมายถึง ร่วมมีส่วนดำเนินงานในภารกิจของงาน ร่วมทำประโยชน์ให้เกิดแก่งาน โดยการร่วมช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์และแรงงาน หรือโดยการประสานงาน ตลอดจนการดำเนินงานขอความช่วยเหลือจากภายนอก
4. การมีส่วนร่วมกำกับ ติดตามผล หมายถึง ร่วมในการควบคุม ประเมินผลและร่วมบำรุงรักษางานหรือกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติไว้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป ตลอดจนมีการประเมินว่างานหรือภารกิจที่ดำเนินการนั้นบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายหรือไม่ มีปัญหาอะไรบ้างที่ต้องนำมาปรับปรุงแก้ไข
5. การมีส่วนร่วมรับประโยชน์ หมายถึง ร่วมรับการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่ม ด้วยผลประโยชน์ของภารกิจนั้น ผลประโยชน์ของภารกิจนี้รวมทั้งผลที่เป็นประโยชน์ในทางบวก และทางลบ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ เป็นโทษค่อนุคคลและสังคมด้วย

จากการสังเคราะห์รูปแบบการมีส่วนร่วม ซึ่งแยกได้ 5 รูปแบบ ดังกล่าวข้างต้น จึงสรุปได้ว่าในด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลภายในสถานศึกษาจัดเป็นเหตุการณ์ความต้องการของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีส่วนร่วมกับสถานศึกษาในการจัดเก็บข้อมูล ศึกษาปัญหา กำหนดแนวทาง เป้าหมาย วิธีการ ร่วมปฏิบัติการกิจ ร่วมกำกับ ติดตามผล ตลอดจนร่วมรับประโยชน์ที่เกิดขึ้นเมื่อ สถานศึกษาจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพเป็นไปตามวัตถุประสงค์และได้มาตรฐานตามที่สังคมต้องการ

จึงสรุปได้ว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมในการประเมินผลภายในสถานศึกษาตามระบบการประเมินผลภายในสถานศึกษาที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติออกแบบนั้น ก็คือ การที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้าไปมีส่วนร่วมกับสถานศึกษาในการศึกษาปัญหา ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติงาน ร่วมกำกับติดตามผลและร่วมรับประโยชน์เกี่ยวกับการจัดเก็บ รวบรวมข้อมูล เพื่อนำมาวิเคราะห์และประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษากับวัตถุประสงค์ เป้าหมายที่กำหนดไว้ล่วงหน้าอย่างต่อเนื่อง ตามภารกิจในขั้นตอนการดำเนินการประเมินผลภายในทั้ง 12 กิจกรรม ซึ่งรูปแบบการเข้าร่วมจะเป็นแบบใดก็ขึ้นอยู่กับภารกิจที่ต้องดำเนินการในแต่ละกิจกรรม ซึ่งสังเคราะห์ได้ดังตาราง 1

ตาราง 1 รูปแบบการมีส่วนร่วมในการประเมินผลภายในสถานศึกษา

กิจกรรมการประเมินผลภายใน	รูปแบบการมีส่วนร่วม				
	ร่วมศึกษาปัญหา	ร่วมวางแผน	ร่วมปฏิบัติการ	ร่วมกำกับ ติดตามผล	ร่วมรับประเมิน
1. กิจกรรมที่ 1 การเตรียมความพร้อม					
1.1 เตรียมความพร้อมบุคลากรในสถานศึกษา					
1.1.1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานบุคลากรด้านต่าง ๆ	/				
1.1.2 วางแผนจัดกิจกรรมให้ความรู้แก่บุคลากร		/			
1.1.3 พิจารณากำหนดคณะกรรมการประเมินผลฯ		/			
1.2 เตรียมความพร้อมด้านทรัพยากร					
1.2.1 จัดสรร/กำหนดทรัพยากรที่ต้องใช้		/			
1.3 เตรียมความพร้อมด้านคณะกรรมการประเมินฯ					
1.3.1 วางแผนกำหนดบทบาทคณะกรรมการฯ		/			
2. ศึกษาสภาพและผลการดำเนินงานของสถานศึกษา					
2.1 ศึกษาข้อมูลและสภาพการดำเนินงาน	/				
2.2 รายงานสภาพการดำเนินงานให้บุคลากรทราบ			/		
3. การทำความเข้าใจกับบุคลากรเกี่ยวกับสภาพและการดำเนินงานของสถานศึกษา					
3.1 ชี้แจง ทำความเข้าใจกับบุคลากรฯ			/		
4. การกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน					
4.1 ประเมินผลเพื่อวิเคราะห์หาจุดแข็งและจุดอ่อนในด้านต่าง ๆ				/	
4.2 วางแผนกำหนดภารกิจประเมินผลภายในสถานศึกษา			/		
4.3 กำหนดวัตถุประสงค์การประเมินผลในแต่ละด้าน			/		
5. กำหนดกรอบการประเมิน					
5.1 กำหนดมาตรฐานและตัวบ่งชี้ในแต่ละมาตรฐาน					
5.1.1 กำหนดมาตรฐานและตัวบ่งชี้แต่ละมาตรฐาน			/		
5.1.2 กำหนดวัตถุประสงค์การประเมินทั้งระบบ			/		
5.1.3 กำหนดวิธีเก็บข้อมูลของตัวบ่งชี้			/		

ตาราง 1 (ต่อ)

กิจกรรมการประเมินผลภายใน	รูปแบบการมีส่วนร่วม				
	ร่วมศึกษาปัญหา	ร่วมวางแผน	ร่วมปฏิบัติการ	ร่วมกำกับ ติดตามผล	ร่วมรับประโยชน์
5.2 กำหนดแหล่งผู้ให้ข้อมูลที่เหมาะสมในแต่ละตัวบ่งชี้		/			
5.3 กำหนดเครื่องมือเก็บข้อมูลและกลุ่มตัวอย่าง					
5.3.1 กำหนดเครื่องมือในการเก็บข้อมูล		/			
5.3.2 กำหนดขนาดตัวอย่างที่เหมาะสม		/			
5.4 จัดระบบการเก็บข้อมูลจากงานต่าง ๆ และวิธีวิเคราะห์ข้อมูล					
5.4.1 กำหนดระบบการเก็บข้อมูลงานต่าง ๆ		/			
5.4.2 กำหนดวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ		/			
6. การกำหนดเกณฑ์การประเมิน					
6.1 กำหนดเกณฑ์การตัดสินผลการดำเนินงานของสถานศึกษา		/			
7. การกำหนดวิธีการที่ใช้ในการประเมิน					
7.1 กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลแต่ละแหล่ง		/			
7.2 สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลแต่ละแหล่งให้มีสาระครบถ้วน			/		
7.3 ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือและทำการปรับปรุง			/		
8. การวิเคราะห์ข้อมูล					
8.1 กำหนดวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลและระดับการวัดในแต่ละตัวบ่งชี้		/			
8.2 วิเคราะห์ข้อมูลพร้อมนำเสนอข้อมูล			/		
9. การวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนของสถานศึกษา					
9.1 เปรียบเทียบผลวิเคราะห์ข้อมูลกับเกณฑ์ที่กำหนด				/	
9.2 ประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษา					
9.2.1 สรุปผลการประเมินแต่ละตัวบ่งชี้ที่อยู่ภายใต้มาตรฐานเดียวกัน				/	
9.3 วิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อน					

ตาราง 1 (ต่อ)

กิจกรรมการประเมินผลภายใน	รูปแบบการมีส่วนร่วม				
	ร่วมศึกษาปัญหา	ร่วมวางแผน	ร่วมปฏิบัติการ	ร่วมกำกับ ติดตามผล	ร่วมรับประโยชน์
9.3.1 วิเคราะห์ผลการประเมินการดำเนินงานของสถานศึกษาที่เป็นไปตามมาตรฐานเพื่อหาจุดแข็ง				/	
9.3.2 วิเคราะห์ผลการประเมินการดำเนินงานของสถานศึกษาที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐานเพื่อหาจุดอ่อน				/	
9.4 จัดลำดับความสำคัญของจุดอ่อนของสถานศึกษาที่ต้องทำการแก้ไข	/				
10. กำหนดแนวทางการพัฒนาสถานศึกษา					
10.1 วิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้ผลการดำเนินงานไม่เป็นไปตามเกณฑ์ ฯ	/				
10.2 กำหนดวิธีการแก้ไขปัญหา					
10.2.1 วางแผนหาทางแก้ไขการดำเนินงานที่ไม่เป็นไปตามเกณฑ์ ฯ		/			
10.2.2 วิเคราะห์หาประโยชน์และความเหมาะสมของแต่ละแนวทางการแก้ไขปัญหา	/				
10.2.3 กำหนดกิจกรรม/โครงการแก้ไขปัญหาคriticalที่สุด		/			
10.3 การพัฒนาสถานศึกษาตามวิธีการที่กำหนด					
10.3.1 ดำเนินกิจกรรม/โครงการแก้ไขปัญหา			/		
10.3.2 ติดตามและประเมินผลการดำเนินการ				/	
11. การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง					
11.1 กำหนดรูปแบบการรายงานผลฯ		/			
11.2 ชี้แจงผลการประเมินให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ			/		
12. การใช้ประโยชน์จากการประเมินตนเอง					
12.1 นำผลการประเมินเป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับประกอบการพิจารณาในด้านต่าง ๆ					/
12.2 นำผลการประเมินไปวางแผนพัฒนา ปรับปรุง สถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง					/

จากการสังเคราะห์รูปแบบการมีส่วนร่วมในการประเมินผลภายในสถานศึกษา ตามกรอบแนวความคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สรุปเป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมในภารกิจต่าง ๆ ของกิจกรรมหลัก 12 กิจกรรมได้ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมศึกษาปัญหา เป็นรูปแบบในประเด็นย่อยของภารกิจ รวม 5 ประเด็น
2. การมีส่วนร่วมวางแผน เป็นรูปแบบในประเด็นย่อยของภารกิจ รวม 20 ประเด็น
3. การมีส่วนร่วมปฏิบัติการ เป็นรูปแบบในประเด็นย่อยของภารกิจ รวม 7 ประเด็น
4. การมีส่วนร่วมกำกับ ติดตาม เป็นรูปแบบในประเด็นย่อยของภารกิจ รวม 6 ประเด็น
5. การมีส่วนร่วมรับประโยชน์ เป็นรูปแบบในประเด็นย่อยของภารกิจ รวม 2 ประเด็น
7. ระดับการมีส่วนร่วมในการประเมินผลภายในสถานศึกษา

จากการศึกษาค้นคว้า เอกสาร ตำราต่าง ๆ ในเรื่องของการวัดค่าสิ่งของหรือพฤติกรรมของบุคคล ปรากฏว่ามีนักวิชาการที่ให้ความหมายในเรื่องดังกล่าว ดังนี้ คือ

รุ่งทิวา จักร์กร (2526 : 28) กล่าวว่า การวัดผล หมายถึงการกำหนดค่าเป็นตัวเลขให้กับสิ่งของ เหตุการณ์หรือพฤติกรรมของมนุษย์ที่เป็นไปหรือปฏิบัติตามกฎ แล้วนำผลที่ได้จากการวัดไปเปรียบเทียบกับมาตรฐานหรือเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในแต่ละระดับของค่าตัดสินจะต้องมีเกณฑ์มาตรฐานกำหนดไว้ก่อน มาตรฐานหรือเกณฑ์ (Criteria) เป็นจุดมุ่งหมายหรือความต้องการที่ได้กำหนดไว้เพื่อเป็นหลักในการเปรียบเทียบสิ่งที่จะประเมินว่าอยู่ในระดับไหนของมาตรฐานหรือเกณฑ์ และมาตรฐานของการประเมินผลต้องมาจากจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมที่ได้กำหนดไว้

ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์ (2547 : ออนไลน์) กล่าวว่า การวัดเป็นการกำหนดตัวเลขให้กับสิ่งที่ต้องการศึกษา ภายใต้กฎเกณฑ์ที่แน่นอน

จากแนวคิดข้างต้น จึงสรุปได้ว่า การวัดผลเป็นกระบวนการตีค่า ทั้งด้านปริมาณและด้านคุณภาพของพฤติกรรมของมนุษย์ที่เป็นไปหรือปฏิบัติตามกฎ โดยมีวิธีการและขั้นตอนที่เหมาะสมตามหลักการ

การวัดสิ่งใด ๆ จำเป็นจะต้องทราบคุณลักษณะของข้อมูลที่ถูกวัด เพื่อใช้ในการพิจารณาว่าจะเลือกใช้วิธีการทางสถิติใดจึงจะเหมาะสมและถูกต้อง ซึ่งมาตรการวัดแบ่งเป็น 4 ระดับ คือ

1. มาตรฐานบัญญัติ (Nominal scale) เป็นระดับที่ใช้จำแนกความแตกต่างของสิ่งที่ต้องการวัดออกเป็นกลุ่ม หรือประเภทโดยใช้ตัวเลข ซึ่งตัวเลขที่ใช้แทนกลุ่มต่าง ๆ ไม่มีความหมายเชิงปริมาณ คือเป็นตัวเลขในระดับนามบัญญัติไม่สามารถนำมาบวก ลบ คูณ หรือหารหาค่าส่วนได้
2. มาตรฐานเรียงอันดับ (Ordinal scale) เป็นการวัดโดยกำหนดอันดับให้แก่สิ่งต่าง ๆ มีลักษณะเหมือนการประเมินค่า เช่น สูงปานกลางหรือเห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย

ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ตัวเลขอันดับที่แตกต่างกันไม่สามารถบ่งบอกถึงปริมาณความแตกต่างได้ แต่สามารถเรียงอันดับ

3. มาตรฐานทรภาคหรือระดับช่วง (Interval scale) เป็นระดับที่สามารถกำหนดค่าตัวเลข โดยมีช่วงห่างระหว่างตัวเลขเท่า ๆ กัน สามารถนำตัวเลขมาเปรียบเทียบกันได้ว่ามีปริมาณมากน้อยเท่าใด แต่ไม่สามารถบอกได้ว่าเป็นกี่เท่าของกันและกัน เพราะมาตรการวัดระดับนี้ไม่มี 0 (ศูนย์) แท้ มีแต่ 0 (ศูนย์) สมมติ ตัวเลขในระดับนี้สามารถนำมาบวก ลบ คูณหารได้

4. มาตรฐานอัตราส่วน (Ratio scale) เป็นระดับที่สามารถกำหนดค่าตัวเลขให้กับสิ่งที่ต้องการวัด มี 0 (ศูนย์) แท้ ตัวเลขในระดับนี้สามารถนำมาบวก ลบ คูณหาร หรือหาอัตราส่วนได้

ในการวัดข้อมูลใด ๆ จำเป็นจะต้องทำความเข้าใจว่าข้อมูลที่ถูกวัดเป็นข้อมูลประเภทใด และจะต้องมีความรู้ในเรื่องของมาตรการวัดระดับต่าง ๆ เป็นอย่างดี เพื่อใช้ในการวินิจฉัยตัวแปรว่าอยู่ในระดับของมาตรการวัดใด ดังภาพประกอบแสดงคุณสมบัติของมาตรการวัด ดังภาพประกอบ 3

ระดับของมาตรการวัด	คุณสมบัติ				
	แบ่งเป็นกลุ่มได้	สามารถบอกลำดับได้	แบ่งเป็นช่วงเท่ากันได้	มีศูนย์สัมบูรณ์	นำมาคำนวณได้
มาตรฐานบัญญัติ	/				
มาตรฐานเรียงอันดับ	/	/			
มาตรฐานทรภาค	/	/	/		บวก ลบ คูณ หาร ได้
มาตรฐานอัตราส่วน	/	/	/	/	บวก ลบ คูณ หาร ได้

ภาพประกอบ 3 คุณสมบัติของมาตรการวัดในระดับต่าง ๆ

จากการค้นคว้า เอกสาร ตำราต่าง ๆ ไม่มีทฤษฎีหรือแนวคิดเกี่ยวกับมาตรวัดระดับการมีส่วนร่วมแต่อย่างใด คงมีแต่แนวคิดในด้านมาตรวัดทัศนคติที่หมายถึงสเกลของข้อความจำนวนหนึ่งที่ใช้วัดความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ และเป็นความรู้สึกที่ค่อนข้างลึกซึ้ง ใช้วัดข้อมูลทางด้านจิตอารมณ์ (Affective domain) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540 : 106) ซึ่งมาตรวัดทัศนคติที่ใช้ในการวิจัยมีอยู่หลายชนิด และที่นิยมใช้กันมากก็จะเป็นวิธีของลิเคิร์ต (Likert)

มาตรวัดทัศนคติตามวิธีของ ลิเคิร์ต (Likert) กำหนดช่วงความรู้สึกของคนเป็น 5 ช่วง หรือ 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย เฉลย ๆ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ข้อความที่

บรรจุลงในมาตราวัดประกอบด้วยข้อความที่แสดงความรู้สึกต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดทั้งในทางที่ดี (ทางบวก) หรือในทางที่ไม่ดี (ทางลบ) และมีจำนวนพอ ๆ กัน ข้อความเหล่านี้อาจมีประมาณ 18-20 ข้อความ การกำหนดน้ำหนักคะแนนการตอบแต่ละตัวเลือก กระทำภายหลังจากที่ได้รวบรวมข้อมูลมาแล้ว โดยกำหนดคามวิธีทางคณิตศาสตร์ (Arbitrary method) กำหนดคะแนนเป็น 5 4 3 2 1 (หรือ 4 3 2 1 0) สำหรับข้อความทางบวก และ 1 2 3 4 5 (หรือ 0 1 2 3 4) สำหรับข้อความทางลบ ซึ่งเป็นวิธีที่สะดวกในทางปฏิบัติ

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องของนักวิจัยต่าง ๆ พบว่า ในการวัดระดับการมีส่วนร่วมในเรื่องต่าง ๆ นั้น นักวิจัยส่วนมากจะใช้วิธีการเทียบเคียงมาตราส่วนประมาณค่าของ ลิเคิร์ต (Likert) มากำหนดในเครื่องมือวิจัย โดยกำหนดค่าวัดระดับการมีส่วนร่วม ดังนี้

- 5 หมายถึง มีส่วนร่วมในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีส่วนร่วมในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีส่วนร่วมในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีส่วนร่วมในระดับน้อยที่สุด

ซึ่งจะเห็นได้ว่าการวัดระดับการมีส่วนร่วมดังกล่าวนี้ เทียบได้กับมาตรอันตรภาคหรือระดับช่วง ซึ่งจะมีความหมายในลักษณะมาก-น้อยแตกต่างกัน แต่ไม่สามารถบ่งบอกถึงปริมาณที่แตกต่างกันได้

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงดำเนินการตามแนวปฏิบัติที่นิยมใช้ดังกล่าวข้างต้น โดยใช้มาตรอันตรภาค (Interval scale) ในการวัดระดับการมีส่วนร่วมในการประเมินผลภายในสถานศึกษา และนำวิธีการเทียบเคียงมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ต (Likert) มากำหนดเป็นระดับการมีส่วนร่วมในการประเมินผลภายในสถานศึกษา โดยจำแนกระดับการมีส่วนร่วมออกเป็น 5 ระดับ คือ 5 หมายถึง มีส่วนร่วมในระดับมากที่สุด 4 หมายถึง มีส่วนร่วมในระดับมาก 3 หมายถึง มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง 2 หมายถึง มีส่วนร่วมในระดับน้อย และ 1 หมายถึง มีส่วนร่วมในระดับน้อยที่สุด

จากแนวปฏิบัติดังกล่าว จึงสรุปความหมายของระดับการมีส่วนร่วมในการประเมินผลภายในสถานศึกษา หมายถึง ปริมาณ ความมากน้อยในพฤติกรรมการเข้าไปมีส่วนร่วมศึกษา ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติกร ร่วมกำกับติดตามผล และร่วมรับผลประโยชน์เกี่ยวกับการจัดเก็บ รวบรวม ข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์และประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษากับวัตถุประสงค์ เป้าหมายที่กำหนดไว้ล่วงหน้าอย่างต่อเนื่อง โดยจำแนกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

8. ปัจจัยเงื่อนไขสู่ความสำเร็จในการประเมินผลภายใน

จากการศึกษาสภาพการดำเนินการประเมินผลภายใน ตลอดจนลักษณะการเข้าไปมีส่วนร่วมในการประเมินผลภายในสถานศึกษาของผู้ที่เกี่ยวข้อง กำหนดเป็นปัจจัยเงื่อนไขสู่ความสำเร็จในการประเมินผลภายใน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2543ก : 8) ได้ 3 ด้าน คือ ด้านบุคลากร บุคลากรที่เกี่ยวข้องต้องมีจิตสำนึก ตระหนักในความสำคัญของการประเมิน โดยจัดให้การประเมินผลภายใน (Internal evaluation) เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษา รู้จักการปฏิบัติงานร่วมกันเป็นทีม มีความรับผิดชอบ และภาคภูมิใจในความสำเร็จของงานร่วมกัน ด้านกระบวนการ สถานศึกษาต้องดำเนินการติดตาม ประเมินผลภายในอย่างเป็นระบบ และส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลภายใน และด้านปัจจัยก็ต้องสนับสนุนให้มีระบบการติดต่อสื่อสารที่รวดเร็ว และต้องจัดสรรทรัพยากรเพื่อใช้ในการดำเนินงานอย่างถูกต้องและเหมาะสม

จึงสรุปได้ว่า สถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการประเมินผลภายในควรมีลักษณะดังนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำที่เข้มแข็ง บุคลากรในสถานศึกษามีความตั้งใจจริงที่จะปรับปรุงงานในหน้าที่ แผนปฏิบัติการมีความชัดเจน โดยมีการระบุ เป้าหมายและผลการดำเนินงานที่สามารถวัดได้ ประเมินได้ มีการติดต่อสื่อสารที่ดีระหว่างสถานศึกษา ผู้ปกครองและชุมชน แผนพัฒนาสอดคล้องกับหลักสูตร กระบวนการประเมินและทีมประเมินมีการจัดการที่จริงจัง รวมทั้งมีการจัดการด้านทรัพยากรและปัจจัยที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพ

แนวคิดและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากการศึกษาแนวคิดและแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง ปรากฏว่ามีสาระสำคัญที่เกี่ยวกับแนวคิด แนวปฏิบัติ หรือหลักการเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 5 หัวข้อ ได้แก่

1. ความหมายของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. ความเป็นมาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. สถานภาพและวิธีการได้มาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
4. การปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
5. การสรรหาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอนาคต

ในแต่ละหัวข้อมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

1. ความหมายของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

คณะกรรมการ (Committee) เป็นคำที่มีความหมายสอดคล้องกับคำว่า กลุ่มงาน (Task group) กลุ่มงานเฉพาะกิจ (Task force) ทีมงาน (Teams) คณะกรรมการอำนวยการ (Board) มี

นักวิชาการทางด้านการบริหารหลายท่านได้ให้ความหมายของคณะกรรมการไว้ใกล้เคียงกัน ดังนี้
 ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 ได้ให้ความหมายของกรรมการว่า หมายถึง กรรมการในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่วนคณะกรรมการ หมายถึง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และสถานศึกษา หมายถึง สถานศึกษา ของรัฐที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่ไม่หมายรวมถึงสถานศึกษาที่จัดการศึกษา เฉพาะทาง ดังนั้น คณะกรรมการสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 8) หมายถึง คณะบุคคลที่ทำหน้าที่กำกับ และส่งเสริม กิจการของสถานศึกษาในฐานะที่เป็น องค์กรอย่างเป็นทางการที่จะมีส่วนร่วมร่วมกับชุมชนในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กและเยาวชนที่เป็น สมาชิกของชุมชน

เมสคอน, อัลเบิร์ต และเคด โคริ (Mescon, Albert and Khedouri. 1985 : 448) ได้ให้ความหมายของคณะกรรมการว่าเป็นกลุ่มบุคคลกลุ่มหนึ่งภายในองค์การซึ่งได้รับมอบอำนาจหน้าที่ เพื่อการปฏิบัติหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่งหรือกลุ่มของหน้าที่ที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจง บางครั้ง คณะกรรมการจะมีความหมายเช่นเดียวกับกลุ่มงานเฉพาะกิจ (Task forces) คณะกรรมาธิการ (Commissions) ทีมงาน (Teams) หรือคณะกรรมการอำนวยการ (Bboard) ซึ่งทุกกรณีจะมีลักษณะ เป็นกลุ่มตัดสินใจ หรือดำเนินการในลักษณะที่แยกคณะกรรมการออกจากส่วนอื่น ๆ ของระบบ องค์การ

ฮิกส์ และกัลเลท (Hicks and Gullett. 1987 : 360) กล่าวว่า คณะกรรมการ หมายถึง กลุ่มบุคคลกลุ่มหนึ่งซึ่งประกอบกันขึ้นโดยมีการวางแผนเพื่อการอภิปรายหรือทำการตัดสินใจ เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นการเฉพาะเรื่อง

แมสซี (Massie. 1978 : 45) กล่าวว่า คณะกรรมการหมายถึงการมีปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่ม เช่นเดียวกับกลุ่มทั่ว ๆ ไป โดยมีจุดมุ่งหมายที่เปิดเผยอย่างชัดเจน รวมทั้งมีอำนาจอย่างเป็นทางการตามที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหารระดับสูงซึ่งเป็นผู้แต่งตั้ง

เซอร์โต (Certo. 1989 : 408) ได้ให้ความหมายของคณะกรรมการว่า กลุ่มของบุคคล กลุ่มหนึ่งซึ่งได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติกิจกรรมบางอย่าง

เกรย์และสมลท์เซอร์ (Gray and Smeltzer. 1990 : 834) กล่าวถึง ความหมายของ คณะกรรมการว่า หมายถึง กลุ่มที่มีลักษณะถาวรและเป็นทางการมากกว่ากลุ่มประเภทอื่น ๆ ได้รับการจัดตั้งขึ้นมาโดยมีบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับองค์การเป็นสำคัญ (organization roles)

เบเดียน (Bedeian. 1993 : 515) ให้ความหมายว่า คณะกรรมการ คือ กลุ่มบุคคลกลุ่มหนึ่ง ประกอบขึ้นมาเพื่อพิจารณา ตรวจสอบ ดำเนินการ หรือรายงานเกี่ยวกับเรื่องสำคัญบางประการ

จากความหมายของคณะกรรมการตามที่นักวิชาการได้กล่าวไว้ข้างต้น จึงสรุปได้ว่า คณะกรรมการ หมายถึง กลุ่มบุคคลหรือองค์คณะบุคคลจำนวนหนึ่งซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากผู้มีอำนาจในองค์การให้ทำหน้าที่พิจารณา ตรวจสอบ ดำเนินการ ให้ข้อเสนอแนะ ทำการตัดสินใจ แก้ปัญหา หรือรายงานผู้บริหารระดับสูงในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งมีลักษณะเฉพาะเจาะจงและมีความสำคัญเกี่ยวข้องกับองค์การหรือหน่วยงานโดยตรง

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาเฉพาะในส่วนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จะเห็นได้ว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานก็มีลักษณะเช่นเดียวกับคณะกรรมการ โดยทั่วไป ดังที่กล่าวมาแล้ว กล่าวคือ มีลักษณะเป็นองค์คณะบุคคลที่จัดตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการในสถานศึกษา ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย จัดเป็นคณะกรรมการประเภทถาวร (Standing committee) ประกอบด้วยบุคคลทั้งจากภายในและภายนอกสถานศึกษา ได้แก่ ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กร ชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าและผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่กำกับ และส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542 : 21-22) ดังนั้น เมื่อวิเคราะห์ความหมาย ประกอบกับลักษณะของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่กล่าวมาข้างต้น จึงสรุปให้ความหมายของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้ว่า หมายถึง กลุ่มบุคคลจำนวนหนึ่งซึ่งแต่งตั้งจากบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย โดยให้ทำหน้าที่พิจารณา ตรวจสอบ ดำเนินการ ตัดสินใจ แก้ปัญหา ให้ข้อเสนอแนะ และรายงานผล ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการกำกับและส่งเสริมสนับสนุน กิจการทั้งปวงของสถานศึกษา อันจะนำไปสู่คุณภาพการศึกษาที่พึงประสงค์ของชุมชน สังคมและประเทศชาติ

2. ความเป็นมาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นคณะบุคคลที่มีความสำคัญที่จะทำหน้าที่กำกับ และส่งเสริมกิจกรรมของสถานศึกษาในฐานะที่เป็นองค์กรอย่างเป็นทางการที่จะมีส่วนร่วมกับ ชุมชนในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กและเยาวชนที่เป็นสมาชิกของชุมชน

คณะบุคคลที่ทำหน้าที่ในลักษณะดังกล่าวมีมาตั้งแต่อดีตแต่ลักษณะบทบาทและภารกิจ มีความแตกต่างกันบ้างในแต่ละช่วงดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2543 : 119-125)

ในอดีตจนถึงปี พ.ศ. 2428 ศูนย์กลางการศึกษาอยู่ในชุมชน มีวัด บ้านร่วมกันจัดการศึกษาไม่มีกฎเกณฑ์ ระเบียบปฏิบัติที่ชัดเจน แต่เป็นการดำเนินการที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในสังคมนั้น ๆ

พ.ศ. 2428 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงส่งเสริมให้มีการจัดการศึกษาที่มีระบบ ระเบียบปฏิบัติที่แน่นอนมากขึ้น และในปี พ.ศ. 2452 ได้แต่งตั้งกรรมการกำบลประกอบด้วยกรรมการ 3 คน คือ กำนัน หรือหัวหน้าตำบล 1 คน เจ้าอธิการวัด ซึ่งเป็นเจ้าคณะหมวดในตำบล 1 รูปและแพทย์ประจำตำบล 1 คน มีหน้าที่จัดตั้งโรงเรียน ทำนุบำรุง หาเด็กเข้าเรียน หากครูมาสอนในโรงเรียน เรียกโรงเรียนนี้ว่าโรงเรียนประชาบาล ซึ่งดำรงอยู่ได้โดยอาศัยทุนทรัพย์ของประชาชน

พ.ศ. 2524 มีการประกาศใช้ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการแต่งตั้งคณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2525 โดยมีสาระสำคัญที่กำหนดแนวทางการสรรหาจำนวน คุณสมบัติ วาระและการพ้นตำแหน่งรวมทั้งได้กำหนดบทบาทหน้าที่ไว้อย่างชัดเจน

พ.ศ. 2539 กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้มีระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2539 เนื่องจากมีข้อมูลจากผลการวิจัยมากมายยืนยันว่าการดำเนินการของคณะกรรมการการศึกษาประจำโรงเรียนประถมศึกษายังไม่เกิดผลสำเร็จเท่าที่ควร ทั้งความพร้อมในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการศึกษาในโรงเรียน ความพึงพอใจในผลงานของตนเอง การให้คำปรึกษา แนะนำแก่โรงเรียนในการกำหนดแนวทางในการพัฒนา ฯลฯ ประกอบกับมีกระแสความต้องการให้คณะกรรมการประจำโรงเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนมากขึ้น

พ.ศ. 2540 มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2539

หลังจากคณะกรรมการ โรงเรียนประถมศึกษาได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาร่วมกับโรงเรียน ได้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินการและผลการดำเนินการมากมาย ผลจากการวิจัย มีหลายประการที่น่าสนใจคือ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 9-12) การปฏิบัติงานของคณะกรรมการโรงเรียนในส่วน โครงสร้างของคณะกรรมการ โรงเรียนเป็นไปตามระเบียบที่กำหนดไว้ แต่การปฏิบัติงานของคณะกรรมการโรงเรียนยังเน้นด้านการสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียนมากกว่าการกำหนดนโยบาย และการร่วมในการพัฒนาการเรียนการสอน จากผลการวิจัย ดังกล่าวประกอบกับการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่เน้นหลักการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชน การกระจายอำนาจในการจัดการศึกษา รวมทั้งการพัฒนาองค์กรชุมชนให้มีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองได้ และสามารถจัดการศึกษาในชุมชนได้ ทำให้กระทรวงศึกษาธิการประกาศใช้ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 ที่เน้นการมีส่วนร่วมของบุคคล

ในชุมชนหลายฝ่าย ให้เข้ามามีส่วนร่วมกับสถานศึกษาในการจัดการศึกษาของชุมชน และเป็นระเบียบคณะกรรมการสถานศึกษาฉบับแรก ที่กำหนดให้ผู้หญิงสามารถเข้ามามีบทบาทในการเป็นกรรมการสถานศึกษา ทำให้ผู้หญิงมีโอกาสมากขึ้นในการทำงานเพื่อชุมชนและสถานศึกษา รวมทั้งให้คณะกรรมการสถานศึกษาฯ มีบทบาทมากขึ้นในการจัดการศึกษาของท้องถิ่น

การดำเนินการเพื่อให้กิจการของสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลและมีประสิทธิภาพ จะต้องสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและตอบสนองนโยบายของรัฐ ดังนั้น จึงต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชนทุกชั้นตอน เพราะถือว่าชุมชนมีบทบาทสำคัญต่อการกำหนดคุณลักษณะของสถานศึกษาที่พึงประสงค์ เพื่อเป็นการเพิ่มการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการจัดการศึกษาและการปรับปรุงการเรียนการสอน มาตรา 40 ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้ทุกสถานศึกษามีการจัดตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขึ้น เพื่อทำหน้าที่กำกับและส่งเสริม สนับสนุนกิจการของสถานศึกษา จากแนวคิดดังกล่าวคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจึงเป็นกลไกสำคัญในการเชื่อมโยงนโยบายของรัฐให้เข้ากับความต้องการของชุมชน โดยการกำหนดทิศทางในการจัดการวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ทั้งนี้ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายในการพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพตามที่กำหนด 3 ด้าน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543) คือ 1. ให้เป็นคนเก่ง 2. ให้เป็นคนดี และ 3. ให้เป็นคนมีความสุข

3. สถานภาพและวิธีการได้มาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ในปัจจุบันซึ่งเป็นยุคของการปฏิรูปการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กระทรวงศึกษาธิการได้ออกระเบียบว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 กำหนดองค์ประกอบของคณะกรรมการสถานศึกษาว่าต้องประกอบด้วยบุคคล 7 สถานภาพ ซึ่งมีการให้ความหมายของสถานภาพไว้ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546 : 302) ให้ความหมายของคำว่า “สถานภาพ” หมายถึงฐานะ ตำแหน่ง เกียรติยศ

ชมพู โกศลรัมย์และมงคล หวังสุขใจ (2542 : 1-7) กล่าวว่า สถานภาพ หมายถึงตำแหน่งของบุคคลทางสังคม ซึ่งมี 2 ประเภท คือ 1. โดยกำเนิด ที่ติดมากับการกำเนิด เช่น ความเป็นหญิง ชาย และ 2. ได้มาภายหลังโดยการกระทำ เช่น นาง พระสงฆ์ อาจารย์ หมอ เป็นต้น ทั้งนี้คน ๆ หนึ่งอาจมีหลายสถานภาพ (2-3 สถานภาพ) ในขณะเดียวกันได้ที่เรียกกันว่าสถานภาพซ้อน และสถานภาพจะคู่กับบทบาท เพราะสถานภาพเป็นตัวกำหนดและเกิดก่อนบทบาท ซึ่งเป็นตัวเชื่อมระหว่างคนแต่ละคนในสังคม ให้สังคมเป็นระเบียบขึ้น

สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน (2547 : ออนไลน์) ให้ความหมายของ สถานภาพ หมายถึง ตำแหน่งของบุคคลในสังคมที่ได้จากการเป็นสมาชิกของสังคม สถานภาพจะ กำหนดสิทธิและหน้าที่ของบุคคลที่มีต่อผู้อื่น ทั้งนี้ เพื่อให้การติดต่อสัมพันธ์กันทางสังคมเป็นไป อย่างมีระเบียบแบบแผน ซึ่งสถานภาพมี 2 ประเภท คือ สถานภาพที่ได้มาโดยกำเนิด เช่น เพศ อายุ เชื้อชาติ ฯลฯ และสถานภาพที่ได้มาโดยการกระทำในภายหลังกำเนิดหรือได้มาเพิ่มเติมจาก สถานภาพเดิม เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงตามเงื่อนไขในระบบเครือญาติ และความสามารถเฉพาะ ตัว เช่น ได้จากการศึกษา จากรายได้ เป็นต้น

จากแนวคิดข้างต้น จะเห็นได้ว่ามีประเด็นสำคัญของสถานภาพ คือเป็นตำแหน่งของ บุคคลในสังคม ที่ได้มาโดยกำเนิดหรือได้มาโดยการกระทำในภายหลังกำเนิด ซึ่งสถานภาพจะเป็น ตัวกำหนดบทบาทหน้าที่

จึงสรุปได้ว่า สถานภาพ หมายถึง ตำแหน่งของบุคคลในสังคมที่มีมาแต่กำเนิดหรือได้ มาโดยการกระทำในภายหลังกำเนิด บุคคลแต่ละคนมิได้หลายสถานภาพ และสถานภาพจะเป็น ตัวกำหนดบทบาท หน้าที่ของบุคคลที่มีต่อผู้อื่น

การกำหนดให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีองค์ประกอบหลายสถานภาพ เป็นเจตนารมณ์ที่ต้องการให้ประชาชน หรือชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา อันจะเป็น ผลทำให้สามารถจัดการศึกษาได้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นแต่ละท้องถิ่น และยังสามารถพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น และยังเป็นกลไกในการ ประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและชุมชนให้ดียิ่งขึ้น

สถานภาพของคณะกรรมการการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีการกำหนดไว้ชัดเจน นับตั้งแต่มีระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการแต่งตั้งคณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียน ประถมศึกษา พ.ศ. 2525 เป็นต้นมา จนกระทั่งระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการ การสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 ที่กำหนดจำนวนกรรมการสถานศึกษาไว้อย่างน้อย สถานศึกษาละ 7 คน แต่ไม่เกิน 15 คน และกำหนดสถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานไว้ 7 สถานภาพ แต่ละสถานภาพจะกำหนดรายละเอียดของตำแหน่งของบุคคลทาง สังคมไว้ ดังนี้

1. “ผู้แทนผู้ปกครอง” ได้แก่ ผู้แทนของผู้มีรายชื่อเป็นผู้ปกครองตามทะเบียนนักเรียน ที่กำลังศึกษาอยู่ในสถานศึกษานั้น จำนวนไม่เกินสองคน
2. “ผู้แทนครู” ได้แก่ ผู้แทนของข้าราชการครูผู้ปฏิบัติการสอนและผู้ช่วยผู้บริหาร สถานศึกษานั้น จำนวนไม่เกินสองคน

3. “ผู้แทนองค์กรชุมชน” ได้แก่ ผู้แทนของชุมชน สมาคม มูลนิธิองค์กรเอกชน หรือ กลุ่มบุคคลในรูปอื่นใดที่ดำเนินกิจกรรมเพื่อประโยชน์ของสาธารณะ และมีที่ตั้งอยู่ในเขตบริการของสถานศึกษานั้น จำนวนไม่เกินสองคน

4. “ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” ได้แก่ ผู้แทนของเทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยาหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบอื่น จำนวนไม่เกินสองคน

5. “ผู้แทนศิษย์เก่า” ได้แก่ ผู้แทนของสมาคมศิษย์เก่า ชมรมศิษย์เก่า หรือบุคคลที่เคยศึกษาจากสถานศึกษานั้น จำนวนไม่เกินสองคน

6. “ผู้ทรงคุณวุฒิ” ได้แก่ ผู้นำทางศาสนา ผู้ทรงภูมิปัญญาไทยในท้องถิ่น ข้าราชการ-บำนาญ ข้าราชการอื่นนอกสังกัดสถานศึกษา พนักงานรัฐวิสาหกิจ เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานอื่นของรัฐ เจ้าของหรือผู้บริหารสถานประกอบการ ทั้งในและนอกเขตบริการของสถานศึกษานั้น จำนวนไม่เกิน สี่คน

7. “ผู้บริหารสถานศึกษา” เป็นกรรมการและเลขานุการ

ทั้งนี้ ให้คณะกรรมการเลือกกรรมการคนหนึ่งที่ไม่ใช่ข้าราชการครูในสถานศึกษานั้น เป็นประธานและอีกคนหนึ่งเป็นรองประธาน

การได้มาซึ่งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ดำเนินการได้ตามขั้นตอน

(สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 1-2) ดังนี้

1. ให้สถานศึกษาประชุมคณะกรรมการโรงเรียนชุดปัจจุบัน เพื่อกำหนดจำนวนและสัดส่วนของคณะกรรมการในแต่ละองค์ประกอบว่าจะมีจำนวนเท่าใด ทั้งนี้ ไม่น้อยกว่าเจ็ดคนและไม่เกินสิบห้าคน การกำหนดสัดส่วนและจำนวน ให้คำนึงถึงกรรมการที่เป็นสตรีไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของกรรมการทั้งหมด กรณีที่ได้พยายามดำเนินการสรรหาตามกระบวนการแล้วไม่สามารถสรรหาได้ตามจำนวนและสัดส่วนที่ต้องการให้ปรับยืดหยุ่นจำนวนกรรมการที่เป็นสตรีได้ ทั้งนี้ ต้องรายงานเหตุผลความจำเป็น หรือข้อจำกัดให้ผู้บังคับบัญชาระดับเหนือทราบ

2. ประกาศรับสมัครกรรมการแต่ละองค์ประกอบ ซึ่งมีระยะเวลารับสมัครไม่น้อยกว่า 15 วัน โดยจัดส่งประกาศไปยังกลุ่มบุคคล หรือองค์กรต่าง ๆ ให้รับทราบอย่างทั่วถึง ดำเนินการคัดเลือกกรรมการสถานศึกษาในแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

2.1 กรณีที่มีผู้สมัครมากกว่าจำนวนกรรมการสถานศึกษาที่กำหนดไว้ในองค์ประกอบใด ให้ผู้สมัครในองค์ประกอบนั้นคัดเลือกกันเองโดยวิธีการใดวิธีการหนึ่ง เพื่อให้ได้กรรมการเท่ากับจำนวนที่กำหนดไว้ในองค์ประกอบนั้น ๆ

2.2 กรณีที่มีผู้สมัครเท่ากับจำนวนกรรมการสถานศึกษาที่กำหนดไว้ในองค์ประกอบใด ก็ให้ถือว่าผู้สมัครในองค์ประกอบนั้น เป็นผู้ได้รับการคัดเลือกให้เป็นกรรมการสถานศึกษา

2.3 กรณีที่มีผู้สมัครน้อยกว่าจำนวนกรรมการที่กำหนดไว้ในองค์ประกอบใด ให้ถือว่าผู้สมัครเท่าที่มีอยู่ในขณะนั้นเป็นผู้ได้รับคัดเลือกและให้กรรมการชุดปัจจุบันเสนอรายชื่อบุคคลที่มีคุณสมบัติเป็นผู้แทนขององค์ประกอบนั้นจำนวน 2 เท่า ของจำนวนกรรมการที่ยังไม่ครบตามจำนวนทั้งหมดขององค์ประกอบนั้น แล้วให้บุคคลที่ได้รับการเสนอชื่อคัดเลือกกันเองโดยวิธีการใดวิธีการหนึ่ง เพื่อให้ได้กรรมการเท่ากับจำนวนที่ต้องการ

2.4 กรณีที่ไม่มีผู้สมัครเข้ารับการคัดเลือกเป็นกรรมการในองค์ประกอบใด องค์ประกอบหนึ่ง ให้กรรมการชุดปัจจุบันเสนอรายชื่อบุคคลที่มีคุณสมบัติเป็นผู้แทนขององค์ประกอบนั้น แล้วให้บุคคลที่ได้รับการเสนอชื่อคัดเลือกกันเองโดยวิธีการใดวิธีการหนึ่ง เพื่อให้ได้กรรมการสถานศึกษาเท่ากับจำนวนที่กำหนดไว้ในองค์ประกอบนั้น ๆ

2.5 ดำเนินการคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ โดยให้ผู้บริหารและผู้ได้รับการคัดเลือกเป็นกรรมการสถานศึกษาในแต่ละองค์ประกอบประชุมร่วมกัน เพื่อเสนอรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 2 เท่าของจำนวนกรรมการที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วให้พิจารณาคัดเลือกโดยวิธีการใดวิธีการหนึ่ง เพื่อให้ได้กรรมการที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิเท่ากับจำนวนที่ต้องการ

3. ให้ผู้บริหารสถานศึกษาเสนอรายชื่อกรรมการสถานศึกษาที่ได้รับคัดเลือกต่อผู้บังคับบัญชาเหนือสถานศึกษาขึ้นไปหนึ่งระดับเป็นผู้ลงนามแต่งตั้งเป็นกรรมการสถานศึกษา

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจะมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปี นับตั้งแต่วันที่ได้รับการแต่งตั้ง อย่างไรก็ตามคณะกรรมการซึ่งได้มาตามระเบียบนี้ในวาระแรก เมื่อครบสองปีให้จับสลากออกกึ่งหนึ่ง กรณีที่เป็นจำนวนคี่ ให้พิเศษเพิ่มเป็นหนึ่งคน เว้นกรรมการและเลขานุการ

4. การปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันจะปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ที่ระบุไว้ในกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งคณะกรรมการสถานศึกษา ประกอบด้วย พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2464 พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2478 ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการแต่งตั้งคณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียน พ.ศ. 2525 ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2539 และระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 ออกตามความในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งจัดเป็นยุคของการปฏิรูปการศึกษา จึงได้เพิ่มบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้มากขึ้นไปจากเดิม โดยกำหนดให้

คณะกรรมการสถานศึกษาต้องมีการประชุมอย่างน้อยภาคเรียนละสองครั้ง ตามระเบียบวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด เพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในข้อ 13 ซึ่งประกอบด้วยบทบาทหน้าที่ 12 ประการ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2543 : 4-5) ดังนี้

1. กำหนดนโยบายและแผนพัฒนาของสถานศึกษา
 2. ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา
 3. ให้ความเห็นชอบในการจัดทำสาระหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น
 4. กำกับ และติดตามการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา
 5. ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง มีคุณภาพและได้มาตรฐาน
 6. ส่งเสริมให้มีการพิทักษ์สิทธิเด็ก ดูแลเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาส และเด็กที่มีความสามารถพิเศษให้ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ
 7. เสนอแนวทางและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป ของสถานศึกษา
 8. ส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ตลอดจนวิทยากรภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียนทุกด้าน รวมทั้งสืบสานจารีตประเพณี ศิลปะวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ
 9. เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ตลอดจนประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิชาการของชุมชน และมีส่วนในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น
 10. ให้ความเห็นชอบรายงานผลการดำเนินงานประจำปี ของสถานศึกษาก่อนเสนอต่อสาธารณชน
 11. แต่งตั้งที่ปรึกษาและหรือคณะอนุกรรมการเพื่อการดำเนินงานตามระเบียบนี้ ตามที่เห็นสมควร
 12. ปฏิบัติการอื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษานั้น
- จากบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานดังกล่าวมาแล้วข้างต้นสรุปได้ว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีบทบาทหน้าที่ใน 2 ลักษณะ คือบทบาทหน้าที่ทั่วไป ซึ่งจะเป็นบทบาทหน้าที่ในด้านการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนา กำกับ ตรวจสอบและติดตามประเมินผล พิจารณาอนุมัติ รายงานผลและส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาสถานศึกษา ส่วนบทบาทหน้าที่อีกประการหนึ่ง คือบทบาทในการบริหารสถานศึกษาซึ่งจะครอบคลุมภารกิจในการ

บริหารทั้งในด้านวิชาการ บุคลากร ธุรการ การเงินและพัสดุ กิจกรรมนักเรียน ความสัมพันธ์กับชุมชน อาคารและสถานที่ และบริหารงานทั่วไป

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 110) ได้สรุปผลวิจัยเกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าเงื่อนไขความสำเร็จในการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีดังนี้

1. โลกทัศน์ของคนในชุมชน ที่ให้คุณค่ากับการศึกษาในระบบสถานศึกษาว่าจะทำให้คนรุ่นใหม่มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี ทำให้คนในชุมชนมีความเต็มใจที่จะช่วยเหลือสนับสนุนสถานศึกษา

2. การที่ชุมชนกับสถานศึกษามีความสัมพันธ์แบบพึ่งพาอาศัยกันมาเป็นเวลานานทำให้คนมีความผูกพันกับสถานศึกษา การเข้ามาช่วยเหลือสถานศึกษากลายเป็นบรรทัดฐานที่คนถือปฏิบัติและเป็นที่ยอมรับกัน โดยทั่วไปว่าชุมชนมีพันธกิจที่ต้องการให้การสนับสนุนสถานศึกษา

3. ชุมชนที่มีประวัติศาสตร์ของการที่มิคนเคยเสียดสละเป็นอย่างสูง เพื่อช่วยเหลือสถานศึกษา มีผลทำให้คนมีแบบอย่างในอุดมคติเกี่ยวกับการเสียดสละเพื่อการศึกษา รวมทั้งให้คุณค่ากับสถานศึกษาซึ่งก่อตั้งมาด้วยความยากลำบาก เป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้คนมีอุดมการณ์และมองการเข้ามาช่วยเหลือร่วมมือกับสถานศึกษาดามความสามารถว่าเป็นคุณค่าความดีที่คนส่วนใหญ่ต้องการทำด้วยความเต็มใจ

4. คุณลักษณะของผู้บริหาร ได้แก่ การแสดงความตั้งใจในการทำงาน ไม่เกี่ยวข้องกับอบาขมุข มีจริยธรรมและคุณธรรม มีความอ่อนน้อมถ่อมตน ให้ความเป็นกันเองกับคนในชุมชน แสดงความเอาใจใส่กับเด็กนักเรียน และเข้าร่วมในกิจกรรมของชุมชนอย่างสม่ำเสมอ เป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้คนมีความยินดีและเต็มใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของสถานศึกษา

5. การที่สถานศึกษามีผู้บริหารสถานศึกษาทำงานอยู่ที่สถานศึกษาเป็นเวลานาน โดยเฉพาะหากผู้บริหารพักอาศัยอยู่ในชุมชน ทำให้มีความใกล้ชิดสนิทสนมกับคนในชุมชน มีการพึ่งพาอาศัยกันกับคนในชุมชน มีความเข้าใจในปัญหาของเด็ก ปัญหาของพ่อแม่ และปัญหาอื่น ๆ ของชุมชน ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษามีฐานะเป็นชุมชนด้วย มีส่วนสำคัญต่อความสำเร็จของการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษา

6. การที่สถานศึกษามีสัดส่วนตัวของครูที่เป็นคนในชุมชนสูง มีส่วนทำให้ช่องว่างในการติดต่อสื่อสารระหว่างสถานศึกษากับชุมชนน้อยลง และทำให้ชุมชนรู้สึกที่สถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน มากกว่าการที่มีครูส่วนใหญ่อยู่นอกชุมชน เพราะทำให้สถานศึกษาและชุมชนมีความสัมพันธ์ใกล้ชิด และนำไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษา

7. การที่ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครู พยายามเข้าร่วมกิจกรรมและงานประเพณีต่าง ๆ ของชุมชนอย่างสม่ำเสมอมีส่วนสำคัญที่ทำให้คนมีความเต็มใจที่จะร่วมมือกับสถานศึกษา

8. การที่ชุมชน วัด เป็นศูนย์รวมจิตใจ และมีพระสงฆ์ที่มีความสนใจในการศึกษา ในการแสดงธรรมหรือเทศนา มีการกล่าวถึงความสำคัญทางการศึกษาและสอนให้คนเห็นความสำคัญกับการศึกษา ให้ช่วยกันเสียสละเพื่อสร้างความก้าวหน้าให้กับสถานศึกษามีส่วนสำคัญที่ทำให้คนเต็มใจเสียสละเพื่อสร้างความก้าวหน้าให้กับสถานศึกษา

9. การมีองค์กรทางสังคมในชุมชน โดยเฉพาะวัดนำเงินรายได้และสิ่งของจากการทำบุญมาช่วยเหลือสนับสนุนสถานศึกษา ทำให้สถานศึกษามีทรัพยากรมากขึ้น สามารถนำเงินและสิ่งของมาใช้ในการพัฒนาสถานศึกษาได้

10. การที่ทางสถานศึกษาโดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาสามารถสร้างความสัมพันธ์อันดีกับองค์กรต่าง ๆ เช่น องค์กรการบริหารส่วนตำบล (อบต.) โดยในการประชุมหรือทำกิจกรรมใด ๆ หากประสานงานให้มีผู้แทนจากองค์กรบริหารส่วนตำบลมาร่วมงานด้วย จะทำให้สถานศึกษาได้รับความช่วยเหลือจากทุกฝ่าย

จึงสรุปได้ว่า ความสำเร็จของการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาเกิดจากเงื่อนไขที่เกี่ยวกับผู้บริหารสถานศึกษา ครู ความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน เงื่อนไขทางด้านชุมชน ได้แก่ โลกทัศน์ของชุมชนที่เกี่ยวกับการศึกษา การมีผู้นำชุมชนที่เห็นคุณค่าของการศึกษา ความสามารถในการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจของชุมชน และเงื่อนไขที่เกี่ยวกับศิษย์เก่าของสถานศึกษา

5. แนวทางสรรหาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอนาคตตามกฎหมายกระทรวง

สืบเนื่องมาจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ออกกฎกระทรวง กำหนดจำนวนกรรมการ คุณสมบัติ หลักเกณฑ์วิธีการสรรหา การเลือกประธานกรรมการและกรรมการวาระการดำรงตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่งของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 31 ธันวาคม 2546 ซึ่งมีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

1. สถานศึกษา หมายถึง โรงเรียน วิทยาลัย หรือหน่วยงานการศึกษาที่เรียกชื่ออย่างอื่นของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ หรือมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้รับงบประมาณจากรัฐ แต่ละแห่ง ยกเว้นสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยและศูนย์การเรียน โดยแยกขนาดโรงเรียน ออกเป็นสถานศึกษาขนาดเล็ก (สถานศึกษาที่มีจำนวนนักเรียนไม่เกิน 300 คน) และสถานศึกษาขนาดใหญ่ (สถานศึกษาที่มีจำนวนนักเรียนเกินกว่า 300 คนขึ้นไป)

2. สถานศึกษาขนาดเล็กมีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 9 คน และสถานศึกษาขนาดใหญ่มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 15 คน

3. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยบุคคล 8 สถานภาพ

4. องค์ประกอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย

4.1 ประธานกรรมการ

4.2 กรรมการที่ เป็นผู้แทนผู้ปกครอง จำนวน 1 คน

4.3 กรรมการที่ เป็นผู้แทนครู จำนวน 1 คน

4.4 กรรมการที่ เป็นผู้แทนองค์กรชุมชน จำนวน 1 คน

4.5 กรรมการที่ เป็นผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 1 คน

4.6 กรรมการที่ เป็นผู้แทนศิษย์เก่า จำนวน 1 คน

4.7 กรรมการที่ เป็นผู้แทนพระภิกษุสงฆ์ และหรือผู้แทนองค์กรศาสนาในพื้นที่ จำนวน 1 รูป/คน สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก และจำนวน 2 รูป/คน สำหรับสถานศึกษาขนาดใหญ่

4.8 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 1 คน สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก และจำนวน 6 คน สำหรับสถานศึกษาขนาดใหญ่

4.9 ผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการ

5. คุณสมบัติทั่วไปและลักษณะต้องห้ามของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ยกเว้นผู้อำนวยการสถานศึกษา มีดังนี้

5.1 มีอายุไม่ต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์

5.2 ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย

5.3 ไม่เป็นคนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดหุโทษ

5.5 ไม่เป็นคู่สัญญา กับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษานั้น (ถ้ามีลักษณะต้องห้าม ผู้ได้รับแต่งตั้งต้องแสดงหลักฐานที่เชื่อถือได้ให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาภายใน 15 วัน มิเช่นนั้นถือว่าหมดสิทธิ์)

6. คุณสมบัติของกรรมการแต่ละสถานภาพ มีดังนี้

6.1 ผู้แทนผู้ปกครอง หมายถึงบิดามารดา หรือบิดาหรือมารดา ซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองหรือผู้ปกครองตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของนักเรียน รวมทั้งบุคคลที่นักเรียนอยู่ด้วยเป็นประจำ หรือที่นักเรียนอยู่รับใช้แรงงาน ตามทะเบียนนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในสถานศึกษานั้น และไม่เป็นครู เจ้าหน้าที่ หรือลูกจ้างของสถานศึกษา ที่ปรึกษาหรือผู้เชี่ยวชาญซึ่งมี

สัญญาจ้างกับสถานศึกษานั้น

6.2 ผู้แทนครู หมายถึงบุคลากรวิชาชีพซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอน และการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ในสถานศึกษาของรัฐ ต้องเป็นครู

6.3 ผู้แทนองค์กรชุมชน หมายถึง ผู้แทนของชุมชนหรือองค์กรที่มีประชากรรวมตัวกันไม่น้อยกว่า 15 คน เพื่อดำเนินกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและชุมชนโดยส่วนรวมอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปี มีผลงานที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารับรอง และมีที่ตั้งแน่นอน อยู่ในท้องที่ตำบลหรือแขวงที่เป็นภูมิลำเนาของนักเรียนในสถานศึกษา หรือท้องที่ ตำบล หรือแขวงที่สถานศึกษาตั้งอยู่ และต้องไม่เป็นครู เจ้าหน้าที่หรือลูกจ้างของสถานศึกษา ที่ปรึกษาหรือผู้เชี่ยวชาญซึ่งมีสัญญาจ้างกับสถานศึกษานั้น

6.4 ผู้แทนศิษย์เก่า หมายถึง ผู้ที่สถานศึกษารับรองว่าสำเร็จการศึกษาจากหรือเคยศึกษาในสถานศึกษานั้นและไม่เป็นครู เจ้าหน้าที่ หรือลูกจ้าง ที่ปรึกษาหรือผู้เชี่ยวชาญซึ่งมีสัญญาจ้างกับสถานศึกษานั้น

6.5 ผู้ทรงคุณวุฒิ ต้องไม่เป็นกรรมการสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาเกินกว่า 3 แห่งขึ้นไปในเวลาเดียวกัน และไม่เป็นครู เจ้าหน้าที่ หรือลูกจ้างของสถานศึกษา ที่ปรึกษาหรือผู้เชี่ยวชาญซึ่งมีสัญญาจ้างกับสถานศึกษานั้น

7. วาระการดำรงตำแหน่ง ประธานกรรมการและกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทุกสถานภาพ ยกเว้นผู้อำนวยการสถานศึกษา มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี และจะดำรงตำแหน่งเกิน 2 วาระติดต่อกันไม่ได้

8. การพ้นจากตำแหน่ง ประธานกรรมการและกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทุกสถานภาพ ยกเว้นผู้อำนวยการสถานศึกษา พ้นจากตำแหน่งเมื่อ

8.1 สิ้นสุดตามวาระ

8.2 ตาย

8.3 ลาออก

8.4 บกพร่องต่อหน้าที่ ทำให้เสื่อมเสียต่อสถานศึกษาหรือห่อนความสามารถ

8.5 ขาดคุณสมบัติทั่วไปตามข้อ 5 หรือข้อ 6

8.6 พ้นจากการเป็นพระภิกษุเฉพาะกรรมกรซึ่งเป็นผู้แทนที่เป็นพระภิกษุสงฆ์

9. วิธีการสรรหาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกฎหมายกระทรวง

9.1 กรรมการผู้แทนผู้ปกครอง กรรมการผู้แทนครูและกรรมการผู้แทนศิษย์เก่าให้บุคคลแต่ละประเภทเสนอชื่อผู้ที่มีคุณสมบัติครบถ้วน และให้ผู้ได้รับการเสนอชื่อเลือกกันเองให้เหลือประเภทละหนึ่งคน โดยแต่ละประเภทแยกกันดำเนินการ

9.2 กรรมการผู้แทนองค์กรชุมชน ให้องค์กรชุมชนเสนอชื่อบุคคลที่มีคุณสมบัติครบถ้วนและให้ผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อเลือกกันเอง ให้เหลือจำนวนหนึ่งคน กรณีที่องค์กรชุมชนไม่เสนอชื่อผู้แทนเข้ารับเลือก ให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นผู้สรรหา

9.3 กรรมการผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้สภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำการสรรหาและคัดเลือก

9.4 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ให้ผู้ที่ได้รับการคัดเลือกจากผู้ปกครอง ครู ศิษย์เก่า พระภิกษุสงฆ์ องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้อำนวยการสถานศึกษา ร่วมกันพิจารณาสรรหาและเลือกให้ได้จำนวนสองคน สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก และจำนวนเจ็ดคน สำหรับสถานศึกษาขนาดใหญ่

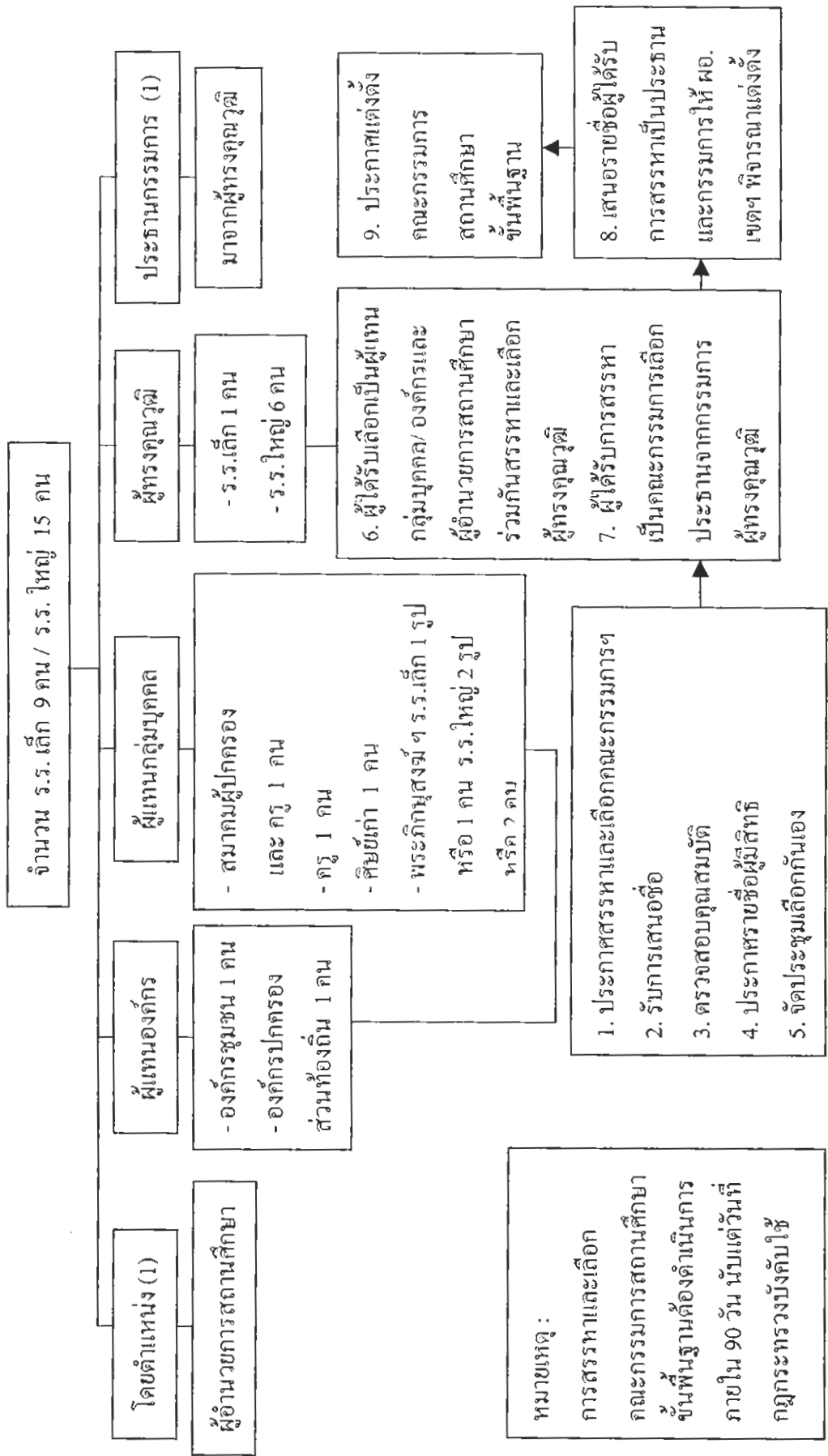
9.5 ประธานกรรมการ ให้ผู้ที่ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการจาก ผู้ปกครอง ครู องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ศิษย์เก่า พระภิกษุสงฆ์ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้อำนวยการสถานศึกษา ร่วมกันเลือกประธานกรรมการจากผู้ที่ได้รับเลือกเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

9.6 ผู้อำนวยการสถานศึกษาเสนอรายชื่อผู้ที่ได้รับการสรรหาและได้รับเลือกให้เป็นประธานกรรมการและกรรมการให้ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจารณาแต่งตั้ง

10. สถานศึกษาต้องดำเนินการสรรหาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้แล้วเสร็จภายใน 90 วันนับตั้งแต่วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2546 โดยกรรมการผู้แทนครูยังไม่ต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพจนกว่าคุรุสภาจะกำหนดให้มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพตามกฎหมายว่าด้วยสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา

จากรายละเอียดข้างต้น จะเห็นได้ว่าสถานศึกษามีระยะเวลาในการสรรหาและเลือกคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักเกณฑ์ใหม่ให้เสร็จภายในวันที่ 29 มีนาคม พ.ศ. 2547 ฉะนั้น ในการวิจัยครั้งนี้จึงใช้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานชุดเดิมที่ได้รับการแต่งตั้งตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 ซึ่งยังคงปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานชุดใหม่ จะได้เข้ามารับมอบหน้าที่แทน

สำหรับวิธีการสรรหาและเลือกคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงนั้น ได้สรุปออกเป็นภาพประกอบเพื่อความชัดเจน ดังนี้

ภาพประกอบ 4 การสรรหาและเลือกคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ข้อมูลเบื้องต้นและภารกิจของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 2

จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 2 มีสาระสำคัญที่เกี่ยวกับความเป็นมาและภารกิจของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 2 ที่สำคัญ 3 หัวข้อ ได้แก่

1. ความเป็นมาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 2
2. ภารกิจของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 2
3. ข้อมูลเบื้องต้นของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

กรุงเทพมหานคร เขต 2

ในแต่ละหัวข้อมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

1. ความเป็นมาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 2

การปฏิรูปการศึกษารั้งยิ่งใหญ่ของประเทศไทย เกิดขึ้นตามเจตนารมณ์ของทุกฝ่ายในสังคมไทย โดยปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ซึ่งเป็นฐานที่มาของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่มุ่งหวังจะยกระดับการศึกษาของชาติ ให้ได้มาตรฐานและจัดได้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ จึงกำหนดให้มีการปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ คือปฏิรูปการเรียนรู้ ปฏิรูประบบบริหารและการจัดการศึกษา ปฏิรูปครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ปฏิรูประบบทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ซึ่งถือเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ไม่เคยมีมาก่อนของการศึกษาไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิรูประบบบริหารและการจัดการศึกษา ซึ่งได้หลอมรวมหน่วยงานทางการศึกษา คือ ทบวงมหาวิทยาลัย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และกระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานเดียวกัน คือ กระทรวงศึกษาธิการ โดยมีโครงสร้างใหม่เป็นระดับกระทรวงและระดับเขตพื้นที่การศึกษา

ด้วยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มีผลใช้บังคับในวันที่ 7 กรกฎาคม พ.ศ. 2546 ทำให้เกิดการยุบเลิกส่วนราชการหลายแห่ง ดังนี้

ส่วนราชการเดิม (ขุบเล็ก)	ส่วนราชการใหม่
<ul style="list-style-type: none"> • ส่วนกลาง ขุบเล็ก 3 กรม <ol style="list-style-type: none"> 1. สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2. กรมสามัญศึกษา 3. กรมวิชาการ 	<ul style="list-style-type: none"> • ส่วนกลาง จัดตั้งส่วนราชการใหม่เป็น "สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน"
<ul style="list-style-type: none"> • ส่วนภูมิภาค ขุบเล็กส่วนราชการที่เกี่ยวข้องคือ <ol style="list-style-type: none"> 1. สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร 2. สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด 3. สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ 4. สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด 5. สำนักงานศึกษาธิการอำเภอ/กิ่งอำเภอ 6. สำนักงานสามัญศึกษากรุงเทพมหานคร 7. สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด 	<ul style="list-style-type: none"> • ส่วนภูมิภาค จัดตั้งส่วนราชการใหม่เป็น "สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 175 เขต" <p>ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กำหนดเขตพื้นที่การศึกษา ประกาศลงวันที่ 30 ตุลาคม พ.ศ. 2543</p>

ภาพประกอบ 5 แสดงการขุบเล็กส่วนราชการ

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้มีเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 175 เขต ในเบื้องต้น และกำหนดโครงสร้างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประกอบด้วย 6 กลุ่มงาน คือ กลุ่มอำนวยการ กลุ่มบริหารงานบุคคล กลุ่มนโยบายและแผน กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา กลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา และกลุ่มส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เป็น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนึ่งในกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีการแบ่งเขตพื้นที่การศึกษาออกเป็น 3 เขต สำนักงานตั้งอยู่ที่โรงเรียนพิบูลอุปถัมภ์ ถนนลาดพร้าว เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร 10310 มีความรับผิดชอบในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานใน 18 เขตการปกครองของกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยเขตดอนเมือง เขตสายไหม เขตบางเขน เขตหลักสี่ เขตลาดพร้าว เขตจตุจักร เขตห้วยขวาง เขตบางกะปิ เขตมีนบุรี เขตสวนหลวง เขตประเวศเขตวังทองหลาง เขตสะพานสูง เขตลาดกระบัง เขตบึงกุ่ม เขตคันนายาว เขตคลองสามวา และเขตหนองจอก

หน่วยงานที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน แยกเป็น กรุงเทพมหานคร จำนวน 179 แห่ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จำนวน 43 แห่ง และโรงเรียนเอกชน จำนวน 294 แห่ง

2. ภารกิจของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 2

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 2 เป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา ตามมาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และมาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1. จัดทำนโยบาย แผนพัฒนาและมาตรฐานการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาให้สอดคล้องกับ นโยบาย มาตรฐานการศึกษา แผนการศึกษา แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานและความต้องการท้องถิ่น
2. วิเคราะห์การจัดตั้งงบประมาณ เงินอุดหนุนทั่วไปของสถานศึกษาและหน่วยงานในเขตพื้นที่การศึกษา แจกจัดสรรงบประมาณที่ได้รับให้หน่วยงานข้างต้นรับทราบและกำกับตรวจสอบ ติดตามการใช้จ่ายงบประมาณของหน่วยงานดังกล่าว
3. ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาหลักสูตรร่วมกับสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
4. กำกับ ดูแล ติดตาม และประเมินผลสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและในเขตพื้นที่การศึกษา
5. ศึกษา วิเคราะห์ วิจัยและรวบรวมข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
6. ประสานการระดมทรัพยากรด้านต่าง ๆ รวมทั้งทรัพยากรบุคคลเพื่อส่งเสริม สนับสนุน การจัดและพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
7. จัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษา และประเมินผลสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
8. ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษาของสถานศึกษาของเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งบุคคล องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดรูปแบบที่หลากหลายในเขตพื้นที่การศึกษา
9. ดำเนินการและประสาน ส่งเสริม สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
10. ประสาน ส่งเสริม การดำเนินงานของคณะอนุกรรมการและคณะทำงานด้านการศึกษา
11. ประสานการปฏิบัติราชการทั่วไปกับองค์กร หน่วยงานภาครัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะสำนักงานผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการในเขตพื้นที่การศึกษา

12. ปฏิบัติหน้าที่อื่นเกี่ยวกับกิจการภายในเขตพื้นที่การศึกษาที่มีได้ระบุให้เป็นหน้าที่ของ
ผู้ใด โดยเฉพาะหรือปฏิบัติงานอื่นตามที่มอบหมาย

ภารกิจของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เป็นการกำกับ ดูแล และ
ประสาน ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และหน่วยงานทางการศึกษาสามารถปฏิบัติ
หน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพตามนโยบาย กฎเกณฑ์ มาตรฐานและเป้าหมายที่กำหนดไว้ ลักษณะ
งานจึงมิใช่งานควบคุมบังคับบัญชา

3. ข้อมูลเบื้องต้นของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

กรุงเทพมหานคร เขต 2

สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2
เป็นสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ใน 18 เขตการปกครอง ที่อยู่ในความรับผิดชอบในการจัดการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน มีทั้งสิ้น 43 แห่ง เป็นสถานศึกษาที่โอนมาจากสำนักงานคณะกรรมการการประถม
ศึกษาแห่งชาติ จำนวน 8 แห่ง และโอนมาจากกรมสามัญศึกษา จำนวน 35 แห่ง ดังตาราง 2

ตาราง 2 แสดงข้อมูลเบื้องต้นของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

กรุงเทพมหานคร เขต 2

ที่	เขตพื้นที่ย่อยที่ 1 / สถานศึกษา	ดอนเมือง สายไหม บางเขน หลักสี่
1	โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย	เขตสายไหม
2	โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย 2	เขตสายไหม
3	โรงเรียนดอนเมืองทหารอากาศบำรุง	เขตดอนเมือง
4	โรงเรียนสีกัน (วัฒนารักษ์อุปถัมภ์)	เขตดอนเมือง
5	โรงเรียนดอนเมืองจตุรจินดา	เขตดอนเมือง
6	โรงเรียนราชวินิตบางเขน	เขตหลักสี่
7	โรงเรียนรัตน โกสินทร์สมโภช บางเขน	เขตบางเขน
8	โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 75	เขตสายไหม

ตาราง 2 (ต่อ)

ที่	เขตพื้นที่ย่อยที่ 2 / สถานศึกษา	ลาดพร้าว จตุจักร ห้วยขวาง
1	โรงเรียนสตรีวิทยา 2	เขตลาดพร้าว
2	โรงเรียนลาดปลาเค้าพิทยาคม	เขตลาดพร้าว
3	โรงเรียนสารวิทยา	เขตจตุจักร
4	โรงเรียนหอวัง	เขตจตุจักร
5	โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ	เขตห้วยขวาง
6	โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา พัฒนาการ รัชดา	เขตห้วยขวาง
7	โรงเรียนพิบูลอุปถัมภ์	เขตลาดพร้าว
8	โรงเรียนบางบัว	เขตจตุจักร
9	โรงเรียนวัดใหม่ช่องลม	เขตห้วยขวาง
10	โรงเรียนอุทัยธาราม	เขตห้วยขวาง
	เขตพื้นที่ย่อยที่ 3 / สถานศึกษา	บางกะปิ สวนหลวง ประเวศ วังทองหลาง
1	โรงเรียนบางกะปิ	เขตบางกะปิ
2	โรงเรียนบดินทร์เดชา (สิงห์ สิงหเสนี)	เขตบางกะปิ
3	โรงเรียนเทพศิลา	เขตบางกะปิ
4	โรงเรียนมัธยมวัดบึงทองหลาง	เขตบางกะปิ
5	โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ	เขตสวนหลวง
6	โรงเรียนราชคำริ	เขตประเวศ
7	โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ บดินทร์เดชา	เขตวังทองหลาง
8	โรงเรียนพระยาประเสริฐสุนทราศรัย	เขตวังทองหลาง
9	โรงเรียนมหาบุศย์	เขตสวนหลวง
10	โรงเรียนบ้านหนองบอน	เขตประเวศ

ตาราง 2 (ต่อ)

ที่	เขตพื้นที่ย่อยที่ 4 / สถานศึกษา	สะพานสูง มีนบุรี ลาดกระบัง
1	โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า	เขตสะพานสูง
2	โรงเรียนศรีพฤฒา	เขตสะพานสูง
3	โรงเรียนเศรษฐบุทรบำรุงเพื่อ	เขตมีนบุรี
4	โรงเรียนสตรีเศรษฐบุทรบำรุงเพื่อ	เขตมีนบุรี
5	โรงเรียนพรดพิทยพยัต	เขตลาดกระบัง
6	โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชลาดกระบัง	เขตลาดกระบัง
7	โรงเรียนนวมินทราชินูทิศเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า	เขตสะพานสูง
8	โรงเรียนเทพศิรินทร์ร่มเกล้า	เขตลาดกระบัง
	เขตพื้นที่ย่อยที่ 5 / สถานศึกษา	บึงกุ่ม คันนายาว คลองสามวา หนองจอก
1	โรงเรียนนวมินทราชูทิศ กรุงเทพมหานคร	เขตบึงกุ่ม
2	โรงเรียนบดินทร์เดชา (สิงห์ สิงหเสนี) 2	เขตบึงกุ่ม
3	โรงเรียนบางกะปิสุขุมวิท 25 ลุปดัมภ์	เขตบึงกุ่ม
4	โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ เบญจมราชาลัย	เขตคลองสามวา
5	โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา 2	เขตคลองสามวา
6	โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก	เขตหนองจอก
7	โรงเรียนบดินทร์เดชา (สิงห์ สิงหเสนี) 4	เขตหนองจอก

ภารกิจสำคัญของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษา คือการวางแผน จัดทำหลักสูตร และจัดกิจกรรมการเรียนการสอน รวมทั้งกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของนักเรียน จัดและบริหารชั้นเรียน ดูแลรักษาอุปกรณ์ ตลอดจนอาคารสถานที่ บริหารงานวิชาการ การเงิน บริหารงานบุคคล ดูแล สุขภาพอนามัยของผู้เรียน สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ซึ่งพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ได้กำหนดภารกิจที่สำคัญไว้ดังนี้

1. จัดการเรียนการสอน โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมในการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับ ความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน หมายความว่า ผู้สอนต้องถือว่าผู้เรียนเป็นคนที่สำคัญที่สุด เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกัน การจัดการเรียนการสอนต้องคำนึงถึงความแตกต่าง

ดังกล่าว เช่น จัดให้คนเรียนซ้ำทำกิจกรรมที่ช่วยเน้นให้เข้าใจอย่างค่อยเป็นค่อยไป ส่วนคนเรียนเร็วที่เข้าใจแล้วได้รับกิจกรรมเสริมอย่างอื่น แต่อย่างน้อยผู้เรียนที่แตกต่างกันก็ควรได้รับความรู้ความเข้าใจ เนื้อหาวิชาใกล้เคียงกัน

2. ฝึกทักษะและวิธีคิด สถานศึกษามีหน้าที่ฝึกฝน ผู้เรียนให้รู้จักคิด เพิ่มพูนทักษะในการจัดการ ฝึกฝนการเผชิญสถานการณ์และปัญหาต่าง ๆ และสามารถประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกัน และแก้ปัญหา หมายความว่า การเรียนการสอนที่ดีไม่ใช่เน้นที่การท่องจำสาระในหนังสืออย่างเดียว แต่ต้องเตรียมตัวผู้เรียนให้รู้จักคิด รู้จักแก้ปัญหา เช่น อาจสมมติสถานการณ์ให้คิดแก้ปัญหา และถามเหตุผล ข้อดีข้อเสียเพื่อให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการเผชิญชีวิตได้

3. จัดให้มีการเรียนรู้จากประสบการณ์ การเรียนรู้ที่ดีต้องมาจากการฝึกฝนปฏิบัติจริงของผู้เรียน โดยครูและสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เยี่ยมชมสถานที่ และเรียนรู้จากประสบการณ์ในชีวิตจริง เช่น พาชมโรงงาน เยี่ยมหมู่บ้านหัตถกรรม และจัดกิจกรรมฝึกปฏิบัติให้สามารถทำได้จริง (ฝึกทอผ้า ฝึกเขียนภาพ ฝึกปั้นดินเหนียว ฯลฯ) ฝึกให้รู้จักคิดเป็นและส่งเสริมบรรยากาศให้ผู้เรียนรัก การอ่านเพื่อจะได้สนใจใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ สถานศึกษาชั้นพื้นฐานยังมีหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน ให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและส่งเสริมการเรียนรู้ในลักษณะต่าง ๆ และในขณะเดียวกัน สถานศึกษาชั้นพื้นฐานก็ควรส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ในทุกเวลาทุกสถานที่ โดยร่วมมือกับ ทุกฝ่าย คือ บิดามารดา ผู้ปกครอง และคนในชุมชน เพื่อส่งเสริมให้มีการพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเต็มที่ในทุกโอกาส

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยภายในประเทศ

สุวิมล ราชธนบริบาล (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษากระบวนการประกันคุณภาพทางการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย พบว่า สถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งได้มีการเผยแพร่หลักการและนโยบาย เรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถาบัน เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและเห็นความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา มีรูปแบบกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา 3 รูปแบบ คือ รูปแบบที่ 1 ประกอบด้วย ระบบกำกับ ระบบสนับสนุน และระบบตรวจสอบ รูปแบบที่ 2 มีองค์ประกอบเช่นเดียวกับรูปแบบที่ 1 มีการเน้นที่การพัฒนาบุคลากรภายในสถาบันเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่การประกันคุณภาพเป็นสิ่งสำคัญ รูปแบบที่ 3 มีการกำหนดกรอบแนวคิดเป็นขั้นตอน แบ่งกระบวนการออกเป็น 5 ระยะ คือ ระยะที่ 1 สร้างความรู้ ความเข้าใจให้แก่บุคลากรของสถาบัน ระยะที่ 2 จัดตั้งสภาวิชาการขึ้นเป็นองค์กรหลักที่ดูแล

เรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อทำหน้าที่ประสานงาน นโยบายและจัดทำข้อเสนอเกี่ยวกับหลักเกณฑ์หรือคู่มือสำหรับให้คณะวิชาถือเป็นแนวปฏิบัติ ระยะที่ 3 การนำนโยบายสู่แนวปฏิบัติ และมีการออกเยี่ยมชมหน่วยงานเพื่อดูความคืบหน้าของแต่ละคณะและหน่วยงาน ระยะที่ 4 การปรับปรุงระบบ ระยะที่ 5 การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาทั้งระบบ สำหรับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการ พบว่าบุคลากรส่วนใหญ่ขาดความรู้ ความสามารถเกี่ยวกับการปฏิบัติและมีความเข้าใจว่าการประกันคุณภาพเป็นการตรวจสอบหรือการจับผิดการทำงานของบุคลากร นอกจากนี้พบว่า การปรับเปลี่ยน ผู้บริหารทำให้การดำเนินงานระหว่างสถาบัน คณะและภาควิชาขาดความต่อเนื่อง ทบวงมหาวิทยาลัยขาดความชัดเจนในเรื่องแนวทางการปฏิบัติ ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่มีความต้องการตัวอย่างของมหาวิทยาลัยที่ประสบความสำเร็จ ต้องการคู่มือในการพัฒนา กลไกภายในสถาบัน และแนวปฏิบัติ ในการนำไปใช้

สยาม สุ่มงาม (2541 : บทคัดย่อ) ศึกษากระบวนการดำเนินงาน ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการประกันคุณภาพการศึกษา กรณีศึกษาโรงเรียนนาร่อง สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุทัยธานี พบว่า กระบวนการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุทัยธานี เริ่มดำเนินการปีการศึกษา 2541 ระยะเวลาดำเนินการ 3 ปี โดย ขานรับนโยบาย 4 ประการ มีการดำเนินงานโดยใช้กรอบซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 3 ขั้นตอน 1. การควบคุมคุณภาพการศึกษา 2. การตรวจสอบและปรับปรุงโรงเรียน และ 3. การประเมินคุณภาพโรงเรียนเพื่อการให้ใบรับรองมาตรฐานการศึกษา ปัญหาที่พบคือ การนำความรู้ไปถ่ายทอดของศึกษานิเทศก์ให้กับผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ใช้วิธีการผนวกในงานปกติ คือการประชุมผู้บริหารประจำเดือน น้อยแห่งที่ใช้การฝึกอบรมพิเศษ ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาบางคนได้รับความรู้ไม่ชัดเจนเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา นอกจากนี้ยังพบว่า การนิเทศ กำกับ ติดตาม การถ่ายทอดยังไม่เป็นระบบ และยังพบว่า ทักษะคิด และพฤติกรรมการทำงานของบุคลากรทางการศึกษาบางคนยังมิได้มีการเปลี่ยนแปลง ขาดความรู้ ความตระหนักในเรื่องของการมีส่วนร่วมของชุมชน พร้อมทั้งงบประมาณมิได้มีการจัดสรรให้สอดคล้องกับโครงการประกันคุณภาพการศึกษา แนวทางการแก้ไขปัญหาของจังหวัด ด้านการถ่ายทอดความรู้ และการมีส่วนร่วมของชุมชน หน่วยศึกษานิเทศก์ของจังหวัด ได้ดำเนินการนิเทศ ด้วยการให้คำแนะนำด้าน วิชาการ กระตุ้นเตือนการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา ให้เร่งรีบดำเนินการตามนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา ด้วยการผนวกเข้ากับการประชุมผู้บริหาร ประจำเดือน และการให้ความช่วยเหลือเป็นรายกรณี ด้านการขาดงบประมาณผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดเป็นนโยบายให้ดำเนินโครงการโดยใช้งบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด เกิด

ประโยชน์และประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งการแก้ปัญหาดังกล่าวยังไม่ปรากฏผลที่ชัดเจน เนื่องจากอยู่ระหว่างการดำเนินงาน

ไพศาล สุขนิคย์ทรัพย์ และคณะ (2541 : บทคัดย่อ) ศึกษาการพัฒนา รูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ

1. หลักการประกันคุณภาพการศึกษา 6 หลักการ ดังนี้
 - 1.1 หลักการชیدنักเรียนเป็นศูนย์กลาง (Child center)
 - 1.2 หลักการมีส่วนร่วมวิสัยทัศน์ร่วมและการมีส่วนร่วม (Shared vision & participation)
 - 1.3 หลักการแสดงภาระหน้าที่ (Authority)
 - 1.4 หลักการประเมินตนเอง (Self assessment)
 - 1.5 หลักการความพร้อมเพื่อรับรองการตรวจสอบ (Accountability)
 - 1.6 หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization)
2. โครงสร้างการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย 2 ส่วนคือ
 - 2.1 โครงสร้างภายใน (หน่วยประกันคุณภาพ)
 - 2.2 โครงสร้างภายนอก (หน่วยสนับสนุนภายนอก)
3. วิธีดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา กำหนดไว้เป็น 4 ระยะ คือ
 - ระยะที่ 1 การศึกษาและการเตรียมการ
 - ระยะที่ 2 การวิเคราะห์งานและการวางแผนงานระบบคุณภาพ
 - ระยะที่ 3 การทำงานและการนำระบบบริหารคุณภาพไปปฏิบัติ
 - ระยะที่ 4 การปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการบริหารระบบคุณภาพ

สุพัฒน์ พรหมวัง (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร พบว่า 1. ครูมีสถานภาพดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนผู้บริหารมีสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับมาก 2. ครูมีสภาพตำแหน่งต่างกันและครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันมีสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาไม่แตกต่างกัน

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6 (2542 : 119) ได้ศึกษาสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 6 พบว่า

1. สภาพการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6 โดยภาพรวมในด้านเตรียมการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเรื่องการจัดวางตัวบุคคลและการสร้างความรู้ ความเข้าใจและความตระหนักในเรื่องการประกันคุณภาพโรงเรียน ส่วนใหญ่ดำเนินการได้ระดับคุณภาพระดับ 3 (ตามเกณฑ์ที่กำหนด) คิดเป็นร้อยละ 62.59 และ 59.71 ตามลำดับ ส่วนด้านการวางแผนคุณภาพโรงเรียน ส่วนใหญ่ดำเนินการในระดับคุณภาพ 3 (ตามเกณฑ์ที่กำหนด) เช่นเดียวกัน โดยในเรื่องการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของ โรงเรียน จำนวนที่ดำเนินการในระดับคุณภาพ 3 คิดเป็นร้อยละ 40.29 เรื่องการจัดทำธรรมนูญสถานศึกษา คิดเป็นร้อยละ 45.32 และการจัดทำแผนปฏิบัติงานประจำปี คิดเป็นร้อยละ 52.58 สำหรับในด้านการบริหารคุณภาพ เรื่องการจัดมาตรฐานการปฏิบัติงาน สถานศึกษาส่วนใหญ่ดำเนินการในระดับคุณภาพ 1 (ปรับปรุง) คิดเป็นร้อยละ 47.48 เรื่องการพัฒนาบุคลากร สถานศึกษาส่วนใหญ่ดำเนินการได้ในระดับคุณภาพ 2 (พอใช้) คิดเป็นร้อยละ 46.04 เรื่องการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก สถานศึกษาส่วนใหญ่ดำเนินการในระดับ 2 (พอใช้) คิดเป็นร้อยละ 46.76 และในเรื่องการกำกับ ติดตามและประเมินผล สถานศึกษาส่วนใหญ่ดำเนินการในระดับคุณภาพ 3 (ตามเกณฑ์ที่กำหนด) คิดเป็นร้อยละ 38.85

2. สภาพปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6 โดยรวมพบว่า

2.1 เรื่องการจัดวางตัวบุคคล ปัญหาส่วนใหญ่พบว่า บุคลากรมีภาระงานมาก มีจำนวนจำกัดและมีการโยกย้ายเปลี่ยนบุคลากรใหม่ ทำให้การดำเนินการล่าช้าไม่เป็นไปตามกำหนด

2.2 การสร้างความรู้ ความเข้าใจและตระหนักในเรื่องการประเมินคุณภาพ ส่วนใหญ่พบว่า การให้ความรู้ ความเข้าใจแก่บุคลากรยังไม่ครอบคลุมทุกคนและไม่ต่อเนื่อง การทำความเข้าใจของบุคลากรบางส่วนไม่ชัดเจนและไม่ตระหนักในความสำคัญของการประเมินคุณภาพการศึกษา

2.3 การจัดทำมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน ปัญหาส่วนใหญ่พบว่า บุคลากรมีจำนวนมาก ความเข้าใจในสถานะการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษายังไม่ชัดเจน ชุมชนให้ความร่วมมือน้อยและระยะเวลาในการดำเนินงาน (สำหรับปีการศึกษา 2543) มีเวลาน้อย เร่งรัดเกินไป ทำให้ผลการดำเนินงานยังไม่ดีเท่าที่ควร

2.4 การจัดทำธรรมนูญ ปัญหาส่วนใหญ่พบว่า โรงเรียนได้จัดทำธรรมนูญโรงเรียนแล้ว โดยยังไม่ได้วิเคราะห์ความสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของกรมสามัญศึกษา และชุมชนมี

ส่วนร่วมน้อย บางโรงเรียนคณะครูเข้ามีส่วนร่วมในการจัดทำบางส่วนไม่ครบทุกคน นอกจากนั้น ยังมีการเปลี่ยนแปลงบุคลากรหลัก ทำให้การดำเนินงานล่าช้าไม่คล่องตัว

2.5 การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี ปัญหาส่วนใหญ่พบว่า การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี บางโรงเรียนไม่ได้วิเคราะห์ความสอดคล้องกับธรรมนูญโรงเรียน บุคลากรหลักมีการเปลี่ยนแปลง ความรู้ ความเข้าใจของบุคลากรบางส่วนยังไม่ชัดเจน

2.6 การจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงาน ปัญหาส่วนใหญ่ พบว่าบุคลากรยังมีความรู้ ความเข้าใจและแนวทางการดำเนินงานยังไม่ชัดเจน

2.7 การพัฒนาบุคลากร ปัญหาส่วนใหญ่พบว่า งบประมาณมีจำนวนจำกัด ภารกิจของโรงเรียนมีมากจึงไม่มีเวลาในการจัดประชุมอบรมและบุคลากรบางส่วนไปอบรมมาแล้ว ไม่ได้ นำความรู้ที่ได้ไปขยายผล และไม่ได้ นำความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการประชุมมาพัฒนา ปรับปรุงการดำเนินงาน

2.8 การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก ปัญหาส่วนใหญ่พบว่า งบประมาณยังไม่เพียงพอ และล่าช้า วัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอ การให้บริการยังไม่เป็นระบบ

2.9 การกำกับ ติดตามและประเมินผล ปัญหาส่วนใหญ่พบว่า บุคลากรหลักมีการเปลี่ยนแปลง การดำเนินงานยังไม่เป็นระบบ

วาสนา แสงงาม (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษารูปแบบการประกันคุณภาพภายในของ สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดปัตตานี พบว่า

1. สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาเอกชนและกรมสามัญศึกษา ได้ดำเนินงานโดยมีแนวทางการกำหนดมาตรฐานการศึกษา เพื่อให้สถานศึกษานำไปเป็นกรอบการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา แต่แตกต่างกันที่ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติกระจายอำนาจการดำเนินงานไปสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอและสถานศึกษา สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาเอกชน กำหนดให้สถานศึกษาดำเนินงานตามแนวทางของกรมต้นสังกัด ส่วนกรมสามัญศึกษาจะกระจายอำนาจการดำเนินงานให้เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา

2. สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จะได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาจากกรม ต้นสังกัด ส่วนสถานศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จะได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา จากองค์การภายนอก ซึ่งยังไม่ระบุชัดเจนว่าเป็นหน่วยงานใด

3. แนวโน้มรูปแบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้น พื้นฐานของเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดปัตตานี จะประกอบด้วยแนวทางในการดำเนินงาน 3 ชั้น

ตอน คือ การควบคุมคุณภาพการศึกษา การตรวจสอบคุณภาพการศึกษาและการประเมินคุณภาพการศึกษา โดยมีแนวทางในการดำเนินงานดังต่อไปนี้

3.1 สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจะต้องกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยกลุ่มบุคคลที่สถานศึกษาแต่งตั้งขึ้น ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา ผู้แทนคณะกรรมการสถานศึกษา และผู้แทนจากชุมชน/ท้องถิ่น มาตรฐานการศึกษาที่กำหนดขึ้นต้องมีความสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาชาติ มาตรฐานการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาและความต้องการของชุมชน/ท้องถิ่น และสามารถนำมาเป็นกรอบในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาหรือธรรมนูญโรงเรียนระบบการบริหารจัดการของสถานศึกษาเพื่อนำมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดลงสู่การปฏิบัติมี 2 รูปแบบ คือ 1. ยึดมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดขึ้นเป็นหลัก 2. ยึดภาระงานของสถานศึกษาเป็นหลัก

3.2 สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจะมีการตรวจสอบคุณภาพภายในของสถานศึกษา 2 รูปแบบ คือ 1. การตรวจสอบคุณภาพการศึกษา โดยบุคลากรภายในสถานศึกษา ซึ่งเป็นการประเมินตนเอง 2. การตรวจสอบโดยบุคลากรจากเขตพื้นที่การศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษา สถานศึกษารายงานผลการดำเนินงานสู่สาธารณชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ภาคเรียนละ 1 ครั้ง

3.3 สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะได้รับการประเมินคุณภาพภายในปีละ 1 ครั้ง กลุ่มผู้ประเมินประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้แทนจากเขตพื้นที่การศึกษา ผู้แทนจากคณะกรรมการสถานศึกษา และผู้แทนจากชุมชนภายในเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาจะต้องนำผลการประเมินมาวิเคราะห์เพื่อหาจุดเด่น จุดด้อย และปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

เกียรติศักดิ์ หันจันทร์ (2543 : บทคัดย่อ) ศึกษาการดำเนินการประกันคุณภาพสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร พบว่า 1. การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร จำแนกตามมาตรฐานโรงเรียน ด้านการบริหารอยู่ในระดับมาก ด้านการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง และด้านคุณภาพผู้เรียนอยู่ในระดับปานกลาง 2. การเปรียบเทียบการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร จำแนกตามขนาดของโรงเรียนวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ของผู้บริหาร การดำเนินงานทั้ง 3 ด้านไม่แตกต่างกัน

ธัญลักษณ์ น้อมนิล (2543 : บทคัดย่อ) ศึกษาความพร้อมในการดำเนินการประกันคุณภาพ เพื่อขอรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชน ประเภทโรงเรียนสามัญศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร พบว่า 1. ผู้บริหารมีความคิดเห็นว่าโรงเรียนมีความพร้อมในการดำเนินการประกันคุณภาพเพื่อขอรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับมาก ส่วนครูผู้สอนมี

ความเห็นว่ามีความพร้อมอยู่ในระดับปานกลาง 2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อความพร้อมในการดำเนินการประกันคุณภาพเพื่อขอรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของครูผู้สอนจากสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน โดยภาพรวมแล้วแตกต่างกัน

กาญจนา เวชวิฐานและคณะ (2543 : บทกัณฑ์) ศึกษาความพร้อมในการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า

1. ความพร้อมในการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี มีความพร้อมในระดับปานกลาง

2. การเปรียบเทียบความพร้อมในการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยภาพรวม พบว่าโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันมีความพร้อมแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 และเมื่อเปรียบเทียบตามขนาดโรงเรียนที่ต่างกันในแต่ละด้านของความพร้อม คือด้านการศึกษาและเตรียมการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านการวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาของกรมสามัญศึกษา และด้านความรู้ความสามารถเรื่องการประเมิน พบว่าโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันจะมีความพร้อมในการประกันคุณภาพการศึกษาในด้านนั้นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้าน

สุวิมล ว่องวาณิช (2543 : 425) ได้วิจัยและพัฒนาระบบการประเมินผลภายในของสถานศึกษาพบว่า สถานศึกษาต้องมีการวางระบบการประเมินที่มีฐานมาจากโรงเรียน (School based evaluation) เรียกว่าการประเมินที่อิงโรงเรียน และเป็นระบบการประเมินที่สอดคล้องกับการทำงานปกติ (Built-in evaluation) แบบวงจรคุณภาพ (PDCA) โดยเริ่มที่การพัฒนาแกนนำที่มีความรู้ความสามารถ และทักษะการทำงานที่เป็นที่ยอมรับ สิ่งที่สถานศึกษาต้องดำเนินการ คือ การกำหนดรูปแบบการปฏิบัติงานตาม องค์ประกอบของการทำงานซึ่งอยู่ในระบบย่อย 5 ระบบ ได้แก่ ระบบการวางแผนและปฏิบัติ ระบบข้อมูลและประมวลผล ระบบการตรวจสอบการประเมิน ระบบการรายงานการประเมินและระบบการใช้ผลการประเมิน องค์ประกอบของการทำงานที่ควรดำเนินการมีดังต่อไปนี้

1. การวางแผนการปฏิบัติงาน ที่เกี่ยวข้องกับกำหนดเป้าหมายที่ต้องการบรรลุมาตรฐานที่ต้องประเมิน กรอบของการประเมิน โดยให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม

2. การวางระบบฐานข้อมูลและประมวลผลเพื่อการประเมินผลภายในและภายนอกซึ่งเป็นระบบที่ใช้งานได้สะดวก ประหยัดและยืดหยุ่น

3. การตรวจสอบคุณภาพของการประเมิน โดยพิจารณาความน่าเชื่อถือต่อผลของการประเมินและวิธีการที่ใช้ในการประเมิน

4. การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง (Self study report) ซึ่งมีเนื้อหาสาระและรูปแบบการนำเสนอที่เข้าใจง่าย สะท้อนผลการศึกษาค้นคว้าได้อย่างแท้จริง

5. การนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาจุดอ่อนของการดำเนินงานด้วยกระบวนการวิเคราะห์แนวทางการแก้ไขปัญหาคือที่เป็นระบบ

นอกจากนี้ ในงานวิจัยดังกล่าวยังพบอีกว่า โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็ก บุคลากรน้อย อุปกรณ์การทำงานไม่พร้อม มีความจำเป็นที่ต้องได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิดในเรื่องของการพัฒนาบุคลากรและการรับการนิเทศในการที่จะทำให้สถานศึกษาสามารถทำงานได้ประสบความสำเร็จ และระบบการประมวลผลของโรงเรียนขนาดเล็ก ส่วนใหญ่วิเคราะห์ข้อมูลด้วยมือ เพราะไม่มีอุปกรณ์คอมพิวเตอร์เพียงพอและตัวครูมีข้อจำกัดในการใช้คอมพิวเตอร์ ซึ่งในส่วนของสถานศึกษาขนาดใหญ่ มีครูอาจารย์และนักเรียนจำนวนมาก พบว่าจะมีค่าใช้จ่ายในการประเมินค่อนข้างสูง

วิรุฬห์ แสงงาม (2543 : บทคัดย่อ) และวาสนา แสงงาม (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบที่เหมาะสมต่อการประเมินผลภายใน เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 2 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนเอกชนมีความเห็นว่า ขั้นตอนการประเมินผลภายในของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญ มี 7 ขั้นตอน ประกอบด้วย การเตรียมความพร้อม การศึกษาสภาพและผลการดำเนินงานของสถานศึกษา การควบคุมคุณภาพการศึกษา การกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน มาตรฐานและตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการประเมิน การกำหนดกรอบ การประเมิน การกำหนดวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลและแนวทางการพัฒนา ทุกขั้นตอนจะมีความสำคัญอยู่ ระดับมากถึงมากที่สุด และข้อที่มีความสำคัญต่อการประเมินผลภายในมากที่สุด 5 อันดับแรก คือ การจัดทำธรรมนูญโรงเรียน การจัดระบบบริหารจัดการด้านการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด การศึกษาธรรมนูญโรงเรียน/แผนพัฒนาคุณภาพ การศึกษาของสถานศึกษา การกำหนดวัตถุประสงค์ ให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินงานของ สถานศึกษาและมาตรฐานการศึกษาชาติ และการศึกษาด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

รุ่งนภา ไชยกิจภิญโญ (2544 : บทคัดย่อ) ศึกษาการดำเนินงานในการประกันคุณภาพการศึกษา โดยใช้ข้อกำหนดของมาตรฐานคุณภาพ ISO 9002 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 6 โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นโรงเรียน 3 ขนาด ได้แก่ โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่ พบว่า 1. การดำเนินงานในการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6 ทั้ง 3 ขนาดโรงเรียนมีการดำเนินงานในการประกันคุณภาพการศึกษา สอดคล้องกับข้อกำหนดของ

มาตรฐานระบบคุณภาพ ISO 9002 2. จากการเปรียบเทียบการดำเนินงานในการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 6 ทั้ง 3 โรงเรียน ทั้ง 3 ขนาดมีการดำเนินงานในการประกันคุณภาพการศึกษาไม่แตกต่างกัน

อดุลย์ ภักดีเตล็บ (2544 : บทคัดย่อ) ศึกษาการดำเนินงานและปัญหาการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า 1. เมื่อพิจารณาตัวแปรทั้ง 3 ด้าน ด้านปัจจัย กระบวนการ และผลผลิต โรงเรียนมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก 2. โรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันมีการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาแตกต่างกัน และ 3. ปัญหาจากการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา คือขาดแคลนงบประมาณ ขาดแคลนวัสดุ อุปกรณ์ ขาดการวางแผน ขาดการประเมินผลการปฏิบัติงาน และผู้เรียนขาดทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

ปัญญา ประเสริฐศรี (2544 : บทคัดย่อ) ศึกษาความพร้อมในการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบแรก ตามมาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า 1. ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยาความพร้อมในการประเมินคุณภาพรอบแรกอยู่ในระดับมาก 2. เมื่อเปรียบเทียบตามตัวแปร ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์และขนาดโรงเรียน จะเห็นว่าตำแหน่งที่แตกต่างกันมีความพร้อมไม่แตกต่างกัน วุฒิการศึกษาแตกต่างกันย่อมมีความพร้อมต่างกัน 3. ประสบการณ์ในการบริหารงานแตกต่างกัน มีความพร้อมแตกต่างกัน และขนาดโรงเรียนแตกต่างกันมีความพร้อมไม่แตกต่างกัน

สุชิน ศิลาธรรม (2544 : บทคัดย่อ) ศึกษาความพร้อมในการประเมินคุณภาพภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน โดยใช้แนวคิดในขั้นเตรียมการตรวจสอบทบทวนของกรมสามัญศึกษาในการประเมินคุณภาพภายในโรงเรียน 5 ด้าน คือ การตั้งคณะกรรมการประเมิน การประชุมวางแผน กำหนดแนวทางการตรวจสอบ และการชี้แจงผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเพื่อรับการประเมิน จากการศึกษาพบว่า โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยาความพร้อมแต่ละด้านอยู่ในระดับมาก

กรมวิชาการ (2544 : 86) ได้ศึกษาและพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้เกี่ยวข้องว่าผู้เรียนทุกคนจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพจากสถานศึกษา เพื่อการพัฒนาความรู้ ความสามารถและ

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดในหลักสูตรการศึกษาเป็นพื้นฐานอย่างเต็มศักยภาพ ระบบการประกัน

คุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วย

1. การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ
2. การพัฒนามาตรฐานการศึกษา
3. การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
4. การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
5. การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา
6. การประเมินคุณภาพการศึกษา
7. การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี
8. การผลุงระบบประกันคุณภาพการศึกษา

การดำเนินการให้สถานศึกษาชี้คหลักการมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยการส่งเสริม สนับสนุนและกำกับดูแลของหน่วยงานต้นสังกัด

หยด คณโฑทอง (2544 : บทคัดย่อ) ศึกษาสภาพและปัญหาการประเมินผลภายในของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลพบุรี พบว่า

1. สภาพและปัญหาการประเมินผลภายในของสถานศึกษา ซึ่งมี 5 ระบบย่อย ได้แก่ ระบบการวางแผนและการปฏิบัติ ระบบข้อมูลและการประมวลผล ระบบการตรวจสอบผลการประเมิน ระบบการรายงานผลการประเมิน และระบบการใช้ผลการประเมิน พบว่า

1.1 สถานศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลพบุรี มีสภาพการประเมินผลภายในอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งโดยภาพรวมและรายระบบ ยกเว้นสถานศึกษาขนาดใหญ่ที่มีสภาพการประเมินผลภายในด้านระบบการวางแผนและการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

1.2 สถานศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลพบุรี มีปัญหาการประเมินผลภายในอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งโดยภาพรวมและรายระบบ ยกเว้นสถานศึกษาขนาดใหญ่ที่มีปัญหาการประเมินผลภายใน ด้านระบบรายงานผลการประเมิน และระบบใช้ผลการประเมิน อยู่ในระดับน้อย

2. เมื่อเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการประเมินผลภายในตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า

2.1 สถานศึกษาขนาดเล็กและสถานศึกษาขนาดใหญ่ มีสภาพการประเมินผลภายในแตกต่างกันทั้งโดยภาพรวม และ 3 ระบบ คือ ระบบการวางแผนและการปฏิบัติ ระบบข้อมูลและ

การประมวลผล และระบบการรายงานผลการประเมิน

2.2 สถานศึกษานขนาดเล็กและสถานศึกษานขนาดใหญ่ มีปัญหาการประเมินผลภายในแตกต่างกัน ทั้งโดยภาพรวมและ 3 ระบบ คือ ระบบข้อมูลและการประมวลผล ระบบการรายงานผลการประเมิน และระบบการใช้ผลการประเมิน

ณรงค์ อินทร์สุข (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 พบว่า ปัจจัยทั้ง 4 ตัว ได้แก่ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร การเตรียมความพร้อมให้บุคลากร การทำงานเป็นทีม และการนิเทศและกำกับติดตาม ร่วมกันมีอิทธิพลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายใน

ปัญญา ปรางค์ทอง (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา สภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง พบว่า ผู้บริหารโรงเรียน มีความเห็นว่า สภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน การควบคุมคุณภาพการศึกษาโดยรวมและรายด้านมีสภาพและปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนที่มีผู้บริหารที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน โดยรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน สภาพการดำเนินงานที่ผู้บริหารมีประสบการณ์การบริหารต่างกัน โดยรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านการกำหนดมาตรฐานโรงเรียนมีสภาพการดำเนินงานแตกต่างกัน และสภาพการดำเนินงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน โดยสภาพโรงเรียนขนาดกลางมีสภาพการดำเนินงานมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก ส่วนสภาพการกำหนดมาตรฐานโรงเรียนมีสภาพการดำเนินงานไม่แตกต่างกัน

เรวัชน์ แจ่มจบ (2546 : บทคัดย่อ) เปรียบเทียบความพึงพอใจของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี พบว่า

1. ระดับความพึงพอใจของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนประถมศึกษาอยู่ในระดับมากทุกด้าน
2. เมื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแต่ละสถานภาพ มาตรฐานด้านปัจจัย มาตรฐานด้านกระบวนการ และโดยภาพรวมผู้แทนครู มีความพึงพอใจน้อยกว่าผู้แทนกลุ่มอื่น ๆ
3. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีสถานภาพต่างกัน มีความพึงพอใจในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนประถมศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .05 ทุกด้าน

ลำเพช เข็มมนัส (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาบทบาทของคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา ในทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า บทบาทของคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษาในทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนทั้ง 6 ด้าน ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก คือ 1. กำหนดนโยบาย แผนแม่บทและแผนพัฒนาโรงเรียน 2. ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน 3. ให้คำปรึกษาเสนอแนะแนวทางและมีส่วนร่วมในการบริหารงานการเงินและงบประมาณของโรงเรียน 4. รับทราบความก้าวหน้าการดำเนินงานตามแผนงานของโรงเรียนภาคเรียนละ 1 ครั้ง 5. ประสานงานกับองค์กรในท้องถิ่น ภาครัฐและเอกชนเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน 6. แต่งตั้งที่ปรึกษาหรือคณะกรรมการเพื่อดำเนินงานอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่คณะกรรมการโรงเรียนมอบหมาย ถ้าพิจารณางานที่ปฏิบัติสูงสุดแต่ละด้าน ดังกล่าว คือ ให้การสนับสนุนในการจัดทำแผนแม่บทและแผนพัฒนาโรงเรียน ให้การสนับสนุนการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน รับทราบผลการดำเนินงาน และให้คำเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงครั้งต่อไป รับทราบความก้าวหน้าและให้ข้อคิดเห็นในการดำเนินงานตามแผนงานอาคารสถานที่ของโรงเรียน สนับสนุนให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น และพิจารณาแต่งตั้งที่ปรึกษา และหรือคณะกรรมการเกี่ยวกับงานอาคารสถานที่ เมื่อเปรียบเทียบทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนต่อบทบาทของคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านกำหนดนโยบายแผนแม่บทและแผนพัฒนาโรงเรียนแตกต่างกันโดยที่คณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ปฏิบัติงานสูงกว่าคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง

เหลือ เอกตะคุ (2541 : บทคัดย่อ) ศึกษาบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียนมัธยมศึกษา ในทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีต่อการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียนด้านต่าง ๆ คือ ด้านการพิจารณาเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษา ด้านการพิจารณาสภาพของโรงเรียน ด้านการกำหนดยุทธศาสตร์ แผนปรับปรุงโรงเรียน ด้านการประสานงาน และหาแนวทางการปรับปรุงโรงเรียน ด้านการรับทราบความก้าวหน้าของโรงเรียน ด้านการสนับสนุนด้านการเงินและการเผยแพร่ชื่อเสียงของโรงเรียน โดยเฉลี่ยจัดอยู่ในระดับปฏิบัติมาก เมื่อเปรียบเทียบทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนจำแนกตามขนาดของโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่าทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระดับ .05

เมตต์ เมตต์การุณจิต (2541 : บทคัดย่อ) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า

1. เรื่องที่คณะกรรมการศึกษามีส่วนร่วม 5 เรื่อง ได้แก่ การวางแผน การจัดสรรทรัพยากร การกระตุ้นการทำงาน การประสานงานและการประเมิน โดยคณะกรรมการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในระดับมากในเรื่องการประสานงาน ส่วนการมีส่วนร่วมในเรื่องอื่น ๆ เป็นการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง

2. ปัจจัยที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมมี 2 กลุ่มปัจจัย ได้แก่

2.1 ปัจจัยเกี่ยวกับกรรมการศึกษา ได้แก่ เวลาที่อาศัยในชุมชน การมีถิ่นกำเนิด และ/หรือมีที่พักอาศัยในท้องถิ่นที่ตั้งอยู่ การเป็นศิษย์เก่า การมีบุตรหลานเรียนอยู่ในโรงเรียน ความคาดหวังต่อโรงเรียน การมีความสัมพันธ์กับโรงเรียน และความห่วงใยต่อสวัสดิภาพเด็ก

2.2 ปัจจัยเกี่ยวกับโรงเรียน ได้แก่ 1. คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียน ด้านความเป็นผู้นำ มีมนุษยสัมพันธ์ มีความซื่อสัตย์ และเป็นคนในท้องถิ่นโดยกำเนิด 2. คุณลักษณะของครู ได้แก่ ครูมีความประพฤติดี มีความรู้ความสามารถ มีความเอาใจใส่ต่อเด็ก มีมนุษยสัมพันธ์ดี และมีความเสียสละ 3. การปฏิบัติของโรงเรียนต่อกรรมการศึกษา ได้แก่ การให้เกียรติ และการให้โอกาสในการมีส่วนร่วม การเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน 4. การปฏิบัติงานของครู ได้แก่ การเอาใจใส่ต่อการเรียนการสอนและความสามัคคีในหมู่ครู 5. ผลการปฏิบัติงานของโรงเรียน ได้แก่ ความมีชื่อเสียงของโรงเรียน และการบริหารการเงินโปร่งใส

3. ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วม มี 2 กลุ่มปัจจัย ได้แก่

3.1 ปัจจัยเกี่ยวกับกรรมการศึกษา ได้แก่ การไม่มีเวลาว่าง ไม่มีถิ่นกำเนิด และ/หรือไม่มีที่พักอาศัยในท้องถิ่นที่โรงเรียนตั้งอยู่

3.2 ปัจจัยที่เกี่ยวกับโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหารขาดความเป็นผู้นำ ไม่มีมนุษยสัมพันธ์ และไม่เป็นคนในท้องถิ่น โดยกำเนิด

วุฒิ สุวรรณรังษี (2541 : บทคัดย่อ) ศึกษาการปฏิบัติตามบทบาทคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการปฏิบัติตามบทบาท 3 ด้าน คือ ด้านการสนับสนุนการศึกษา ด้านบทบาทตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษา และด้านบทบาทการพิจารณาการประกันคุณภาพของโรงเรียน พบว่า 1. การปฏิบัติตามบทบาทของคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี ทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับมาก 2. การปฏิบัติตามบทบาทของคณะกรรมการที่มีสถานภาพแตกต่างกันย่อมแตกต่างกัน

คำนี้ อัดตศุภานันท์ (2542 : บทคัดย่อ) ศึกษาบทบาทของคณะกรรมการโรงเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ พบว่า การดำเนินงานเกี่ยวกับบทบาท ที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังต่อการดำเนินงานของคณะกรรมการโรงเรียน โดย

ภาพรวม 6 งาน ได้แก่ ด้านการกำหนดนโยบายแผนแม่บท และแผนพัฒนาโรงเรียน ด้านการให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน ด้านการให้การสนับสนุนและร่วมบริหารงบประมาณของโรงเรียน ด้านรับทราบความก้าวหน้าการดำเนินงานตามนโยบายของโรงเรียน ด้านการประสานงานและเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และด้านการแต่งตั้งที่ปรึกษาหรือคณะกรรมการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ซึ่งครูผู้สอนที่ได้เป็นคณะกรรมการโรงเรียนมีความคาดหวังการปฏิบัติงานของคณะกรรมการโรงเรียนอยู่ในระดับมาก การเปรียบเทียบความคิดเห็นของคณะกรรมการ โรงเรียนและครูผู้สอนที่ไม่เป็นคณะกรรมการโรงเรียนเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวัง พบว่าแตกต่างกัน

ไพฑูริย์ ปราบกฤษ (2546 : บทคัดย่อ) ศึกษาการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานใน โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง และเปรียบเทียบการปฏิบัติงานและปัญหาในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีที่มาต่างกัน พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีที่มาต่างกันมีการปฏิบัติงานและปัญหาในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน

ปรีชา ศรีมุกข์ (2546 : บทคัดย่อ) ศึกษาสภาพและปัญหาการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของ โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า สภาพการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ที่มีการปฏิบัติงานทั้ง 12 ประการ ในระดับปานกลาง ในด้านปัญหาพบว่ามีปัญหาค่อนข้างมาก 6 รายการ คือ 1. ขาดการสนับสนุนงบประมาณในการปฏิบัติงานจากสถานศึกษา 2. ไม่สามารถทุ่มเทเวลาในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ 3. ขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องบทบาทหน้าที่ 4. ขาดความรู้ ความเข้าใจเรื่องงานด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา 5. ชุมชนขาดความร่วมมือในการเข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษา และ 6. การให้ความร่วมมือต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาไม่เพียงพอ

ธีระเดช บางสมบุญ (2538 : บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น ศึกษาเฉพาะกรณี : เทศบาลเมืองอุทัยธานี พบว่า การมีส่วนร่วมของบุคคลนั้นมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสถานภาพทางสังคม สถานภาพทางเศรษฐกิจ สถานภาพทางอาชีพ โดยบุคคลที่มีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจต่ำ จะเข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนน้อยกว่าบุคคลที่มีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจสูง

ประจวบ สือประสาร (2542 : บทคัดย่อ) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาของคณะกรรมการโรงเรียนขยายโอกาส ในเขตการศึกษา 1 พบว่า

1. คณะกรรมการโรงเรียนมีส่วนร่วมในเรื่องการวางแผน การจัดสรรทรัพยากร การกระตุ้นการทำงาน การประสานงาน และการประเมิน โดยคณะกรรมการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดสรรทรัพยากรและการประสานงานในระดับมาก ส่วนการมีส่วนร่วมในเรื่องอื่น ๆ เป็นการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง

2. เมื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการโรงเรียนระหว่างโรงเรียน 3 ขนาด พบว่า โดยภาพรวมคณะกรรมการจากทุกขนาดโรงเรียนมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง แต่คณะกรรมการจากโรงเรียนขนาดกลางมีส่วนร่วมมากกว่าคณะกรรมการจากโรงเรียนขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญ

3. เมื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมระหว่างกลุ่มของคณะกรรมการโรงเรียน 3 กลุ่ม คือ 1. กลุ่มผู้บริหารและครู 2. กลุ่มผู้ปกครองและศิษย์เก่า และ 3. กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า โดยภาพรวมทุกกลุ่มมีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ โดยกลุ่มที่หนึ่งมีส่วนร่วมในระดับมาก และมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ซึ่งมีส่วนร่วมในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญ

เฉลิม นิลแก้ว (2542 : บทคัดย่อ) ศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการโรงเรียนกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า กรรมการโรงเรียนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมมาก ในด้านการวิเคราะห์ปัญหา ความต้องการ การจัดทำแผนพัฒนาและแผนการใช้จ่ายเงินของโรงเรียน การจัดซื้อ/จัดจ้าง การพัฒนาโรงเรียนให้เป็นแหล่งความรู้ของ ชุมชน แต่ตัวแทนชุมชนที่เป็นกรรมการโรงเรียน จะมีส่วนร่วมน้อยในด้านการจัดทำแผนพัฒนา แผนการใช้จ่ายเงินของโรงเรียน การจัดซื้อ/จัดจ้างและการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นแหล่งความรู้ของชุมชน นอกจากนี้ กรรมการโรงเรียนยังมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและแนวทางการพัฒนาโรงเรียน การให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปี การตรวจสอบการใช้จ่ายเงินและงบประมาณของโรงเรียน การจัดหาวิทยากรให้เข้ามาช่วยสอนนักเรียน และการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อช่วยงานของโรงเรียน ส่วนในด้านที่กรรมการโรงเรียนโดยเฉพาะตัวแทนชุมชน ส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีส่วนร่วมมาก ได้แก่ การจัดหาวิทยากรเข้ามาช่วยสอนนักเรียนและชุมชน ตลอดจนการช่วยเหลือด้านการเงิน วัสดุ อุปกรณ์ก็มีส่วนให้ความช่วยเหลือน้อย นอกจากนี้ กรรมการส่วนใหญ่ต่างก็เคยเสนอแนะแนวทางการหาเงิน วัสดุ ครุภัณฑ์ และอุปกรณ์ต่าง ๆ แก่โรงเรียน

สุทัศน์ วัฒนสุทธิ (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมบริหารโรงเรียนของกรรมการโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก พบว่า

1. สภาพการมีส่วนร่วมบริหารโรงเรียนของกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลกอยู่ในระดับมาก

2. สภาพการมีส่วนร่วมบริหารโรงเรียนของกรรมการโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ในโรงเรียนที่ได้รับคัดเลือกเป็นโรงเรียนดีเด่นกับโรงเรียนที่ยังไม่ได้รับการคัดเลือกเป็นโรงเรียนดีเด่น แตกต่างกันอย่างไรมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. จากการสัมภาษณ์กรรมการโรงเรียน จำนวน 300 คน ปรากฏว่า จำนวน 233 คน (78.33 %) เห็นว่ากรรมการมีอิสระในการแสดงความคิดเห็นในการประชุม จำนวน 30 คน (10%) เห็นว่าบรรยากาศของการประชุมเป็นไปตามแนวทางประชาธิปไตย จำนวน 24 คน (8 %) เห็นว่ากรรมการแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมตามความเป็นจริง และจำนวน 11 คน (3.67%) เห็นว่ากรรมการยังขาดความเข้าใจในการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา

พรทิพย์ เถาว์สุวรรณ (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการโรงเรียนต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดยะลา พบว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการโรงเรียน ส่วนใหญ่จะมีส่วนร่วมในการประชุมร่วมแสดงความคิดเห็นและสำหรับความต้องการที่จะให้องค์กรชุมชน หมู่บ้าน ช่วยเหลือในการศึกษานั้น คือ ต้องการให้ชุมชนสนับสนุนด้านงบประมาณ แรงงาน วัสดุ เสียสละเวลา มีความสามัคคีกัน ร่วมมือกับ ทางโรงเรียนในทุกเรื่อง ปัญหาอุปสรรคส่วนใหญ่คือ ปัญหาเชิงบริหารจัดการที่ดี การไม่ยอมรับ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เข้ายุคสมัย การขาดงบประมาณสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง ขาดการมีวิญญูณของผู้เสียสละทั้งครูและคณะกรรมการโรงเรียน

สำหรับข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับการแก้ไขปรับปรุงการดำเนินการจัดการศึกษา ส่วนใหญ่เสนอแนะว่าควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินครูในโรงเรียนด้วย โรงเรียน บ้านและชุมชนควรร่วมมือ กันจัดการศึกษา บำรุงขวัญ บุคลากรทุกคนทุกระดับ สร้างความเข้าใจ เชื้อถือศรัทธาคือสถาบันการศึกษา สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนและชุมชน ทั้งนี้ คณะกรรมการโรงเรียนทุกคนควรให้ความร่วมมือกันอย่างยั่งยืน

สวัสดิ์ ณ พัทลุง (2543 : บทคัดย่อ) ศึกษาการมีส่วนร่วมของกรรมการโรงเรียนตามบทบาทหน้าที่ในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2539 : ศึกษากรณีสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสตูล พบว่า กรรมการโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสตูลตามบทบาทหน้าที่ในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2539 อยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัย เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ การเป็นผู้นำและไม่เป็นผู้นำในห้องเรียน ตลอดจนขนาดของโรงเรียน ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2539

ทรงสิทธิ์ ปิ่นชีวิต (2543 : บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษามี 5 ปัจจัย ได้แก่ 1. ด้านคุณลักษณะของกรรมการโรงเรียนและความสัมพันธ์ที่มีต่อโรงเรียน 2. ด้านคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน 3. ด้านพฤติกรรมของครู 4. ด้านการปฏิบัติต่อกรรมการโรงเรียน และ 5. ด้านผลงานของโรงเรียน ส่วนระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการโรงเรียนนั้น มีส่วนร่วมในระดับ “มาก” ทุกด้าน

รจนา สุวรรณภา (2546 : บทคัดย่อ) ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของ โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ พบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาใน 3 ประเด็น กล่าวคือ 1. แนวทางการจัดการศึกษา ได้แก่ การกำหนดแนวทาง วิธีการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสาธารณสุขในโรงเรียน เป็นคณะกรรมการประสานงานกับโรงเรียนเกี่ยวกับงานประเพณีหรือกิจกรรมชุมชน ได้รับความรู้ ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านทางนักเรียน และการเยี่ยมชมและแสดงความคิดเห็นในการดำเนินงานการจัดการศึกษาของโรงเรียน 2. การบริหาร และการจัดการศึกษา ได้แก่ การประชุมรับทราบปัญหา ความต้องการของโรงเรียน ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน ใช้บริการด้านอาคารสถานที่ของโรงเรียนในการจัดกิจกรรมของชุมชน และการติดตามพฤติกรรมของนักเรียน 3. การระดมทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรอื่น ได้แก่ การกำหนดแนวทาง และวิธีการในการขอบริจาคทรัพย์สิน การให้ข้อมูล ค้นหา ภูมิปัญญาท้องถิ่น การใช้บริการวัสดุ อุปกรณ์ของโรงเรียน และเสนอการยกย่องเชิดชูผู้ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียน ส่วนปัญหาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา คือการติดต่อสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับชุมชนขาดความต่อเนื่อง ชุมชนไม่กล้าแสดงความคิดเห็นหรือให้คำปรึกษาแนะนำแก่โรงเรียน ชุมชนเข้าใจว่าการจัดการศึกษาเป็นหน้าที่ของโรงเรียน และชุมชนมีสภาพเศรษฐกิจไม่ดีฐานะยากจน

2. งานวิจัยต่างประเทศ

- โบว์แมน และบราวน์ (Bowman and Brown. 1995 : Abstract) ศึกษาเกี่ยวกับการประกันคุณภาพ การศึกษาระดับอาชีวศึกษา พบว่า การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับอาชีวศึกษา อยู่บนพื้นฐานของนโยบายและมาตรฐานทุกด้านของสถาบัน นโยบายและมาตรฐานถูกนำไปใช้โดยคนในสถาบันเพื่อให้เกิดการศึกษาด้วยตนเอง บนพันธกิจของโรงเรียนมี
- คณะผู้ตรวจสอบที่เป็นอิสระสำหรับการตรวจสอบผลการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอาชีวศึกษา ประกอบด้วย 1. มาตรฐานความชำนาญด้านอาชีพ 2. มาตรฐานความชำนาญ

ด้านการตรวจสอบ และ 3. การได้รับการฝึกอบรมตามหน้าที่การทำงาน ซึ่งคาดว่าภายใน 2 ปี จะมีการเปลี่ยนแปลงจากการรับรองระบบระบบเดิม เป็นระบบใหม่ได้ครบถ้วนตามเป้าหมายในเดือนธันวาคม 1995

ควิกเลย์ (Quigley, 1993 : Abstract) ศึกษาการปกครองโรงเรียนตามการรับรู้และความคาดหวังของศึกษานิเทศก์และกรรมการโรงเรียนที่มีต่อบทบาทของตน ด้านมนุษย์สัมพันธ์ และความรับผิดชอบพบว่า 1. การบริหารโรงเรียนเป็นความรับผิดชอบร่วมกันระหว่างคณะกรรมการโรงเรียน และศึกษานิเทศก์ 2. บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังในอุดมคติของคณะกรรมการโรงเรียนและด้านปฏิสัมพันธ์ของคณะกรรมการโรงเรียนและศึกษานิเทศก์ มีความแตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติ 3. การสื่อสารที่ชัดเจนและเปิดเผยยังคงเป็นกุญแจสำคัญที่มีประสิทธิภาพในสัมพันธภาพระหว่างคณะกรรมการโรงเรียนและศึกษานิเทศก์โดยศึกษานิเทศก์จะเป็นผู้รับผิดชอบผลที่เกิดขึ้น

เชน (Chen, 1997 : Abstract) ได้ทำการวิจัยเรื่อง **An Internal Evaluation Model for University Continuing Education Credit Programs** จุดประสงค์ของการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการประเมินภายในสำหรับโปรแกรมทางการศึกษา ที่ต่อเนื่องของมหาวิทยาลัย คำถาม 3 คำถามก็คือ 1. อะไรคือโปรแกรมพื้นฐานที่สำคัญสำหรับการประเมินการศึกษาที่ต่อเนื่อง 2. อะไรคือขั้นตอนของการประเมินภายในสำหรับโปรแกรมที่น่าเชื่อถือของการศึกษาต่อเนื่องในระดับมหาวิทยาลัย 3. อะไรคือแนวทางของกระบวนการสำหรับโปรแกรมการประเมินการศึกษาต่อเนื่องระดับมหาวิทยาลัย ผู้วิจัยได้นำเสนอรูปแบบการประเมินภายใน ซึ่งประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ การประเมินแผนงาน การประเมินการปฏิบัติงาน การประเมินการตรวจสอบ และเสนอส่วนประกอบพื้นฐานของโปรแกรม 4 ด้าน คือ ด้านการสอน ด้านการมีส่วนร่วม ด้านหลักสูตร และด้านสภาพแวดล้อม ด้านการสอนซึ่งถูกประเมินเพื่อตรวจสอบความเชื่อมั่นของรูปแบบ มี 5 ส่วน ที่จะถูกตรวจสอบ คือ 1. วิธีสอน (Teaching methods) 2. สื่อและอุปกรณ์ทางการสอน (Instructional materials) 3. การติดต่อสื่อสารระหว่างกัน (Communication) 4. ระบบการถ่ายโอน (Delivery systems) 5. สภาพโดยรวมทั้งหมด (Overall) ซึ่งจะถูกแยกแยะระหว่างผู้สอนกับเครื่องมือในการสำรวจของเด็กนักเรียน การสำรวจประกอบด้วยการสำรวจประชากรแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Likert-scale) และคำถามปลายเปิด (Open-ended items) โดยส่งแบบสอบถามไปที่ผู้สอนและนักเรียนที่ Iowa Communication Network (ICN) ที่มหาวิทยาลัยไอโอวา ปรากฏว่าทั้งนักเรียนและผู้สอนมีความสนใจมาก แต่นักเรียนมีคุณภาพด้านการสื่อสารต่ำกว่าผู้สอน ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้คำแนะนำที่ดีมากเกี่ยวกับโปรแกรมในด้านต่าง ๆ รูปแบบการประเมินแบบใหม่ การประเมินแบบสอบถามและคำแนะนำของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาการศึกษาอย่าง

ต่อเนื่อง และ 5 องค์ประกอบของการสอนจะเป็นหัวใจของการศึกษารั้งนี้ ผู้สอนและนักเรียน มีความชื่นชอบต่อระบบการถ่ายโอน (Delivery system) แต่อย่างไรก็ตามก็ยังมีน้อยกว่า 4 ส่วนประกอบที่เหลือ นักเรียนมีความเข้าใจการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน (Communication) น้อยกว่าผู้สอน ปัจจัยพื้นฐานของนักเรียนไม่ใช่ตัวทำนายที่ดีเกี่ยวกับการตอบสนองใน 5 องค์ประกอบของการสอน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า

1. การประเมินผลภายในซึ่งจัดเป็นส่วนหนึ่งของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ได้ให้ความสนใจและดำเนินการอยู่ในระดับมาก ซึ่งรูปแบบการดำเนินการประเมินผลภายในขึ้นอยู่กับหน่วยงานต้นสังกัดกำหนดแนวทางให้ ปัญหาที่พบคือ การทำความเข้าใจของบุคลากรบางส่วนไม่ชัดเจนและไม่ตระหนักในความสำคัญของการประเมินคุณภาพทางการศึกษา ตลอดจนงบประมาณในการดำเนินการมีจำนวนจำกัด และคณะกรรมการสถานศึกษามีความพึงพอใจในการดำเนินการระดับมาก ซึ่งคณะกรรมการสถานศึกษาที่มีสถานภาพต่างกันมีความพึงพอใจในการดำเนินการแตกต่างกัน

2. คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษาในระดับมาก โดยเฉพาะในเรื่องการวิเคราะห์ปัญหา ความต้องการ การกำหนดนโยบายแผนแม่บทและแผนพัฒนาโรงเรียน ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปี ให้การสนับสนุนและร่วมบริหารงบประมาณ รับทราบความก้าวหน้าการดำเนินการตามนโยบายของโรงเรียน ประสานงานและเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ซึ่งคณะกรรมการสถานศึกษาที่มีสถานภาพแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่แตกต่างกัน

จากผลสรุปข้างต้น แสดงให้เห็นว่าสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการประเมินผลภายใน โดยจัดเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษา เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีคุณภาพได้มาตรฐาน ซึ่งคณะกรรมการสถานศึกษามีความพึงพอใจในการดำเนินการประเมินผลภายในของสถานศึกษาในระดับมาก และคณะกรรมการสถานศึกษาที่มีสถานภาพแตกต่างกันมีระดับความพึงพอใจที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ ในการบริหารเชิงคุณภาพต้องอาศัยหลักการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษาที่เกิดผลผลิตหรือผู้เรียนที่มี คุณภาพเป็นที่ต้องการหรือมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งการวิจัยในเรื่องการมีส่วนร่วมในการประเมินผลภายในสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษานี้ยังไม่มีผู้ใดศึกษาไว้ ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาในเรื่องดังกล่าว พร้อมทั้งดำเนินการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการประเมินผลภายในของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีสถานภาพแตกต่างกันว่าอยู่ในระดับใดและแตกต่างกันหรือไม่ ทั้งนี้ เพื่อสร้างความชัดเจนในแนวทางการทำงานที่ส่งเสริมการมี

ส่วนร่วมและนำมาสร้างรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ตลอดจนเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาในการสรรหาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่สถานศึกษาต้องเตรียมวางแผนดำเนินการ เพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มาตรา 38 ที่ได้กำหนดรายละเอียดในเรื่องของ คณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ มาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

สรุปแนวคิด ทฤษฎีที่นำไปสู่การกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากแนวทางการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นการจัดการศึกษาเชิงคุณภาพ ยึดหลักการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยมีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ขึ้นันและรับรองคุณภาพผลผลิตที่เกิดจากการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และยังกำหนดให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นตัวแทนจากชุมชนต่าง ๆ มาช่วยส่งเสริม สนับสนุนสถานศึกษาให้จัดการศึกษาให้ได้คุณภาพแบบครบวงจร ดังนั้น สถานศึกษาจึงต้องมีการตรวจสอบและประเมินผลงานเพื่อเปิดเผยต่อสาธารณชน ซึ่งระบบการประเมินผลภายในสถานศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติเป็นระบบที่ได้ผ่านการทดลองใช้และปรับปรุงให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา จึงเหมาะที่จะนำไปเป็นแนวทางในการดำเนินการประเมินผลภายในสถานศึกษา ทั้งนี้ สถานศึกษาต้องเปิดใจให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างแท้จริงในทุกด้าน และทุกขั้นตอน นับตั้งแต่การศึกษาข้อมูล การวางแผน การปฏิบัติ การติดตามผลและการใช้ประโยชน์ด้วยแนวทางที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ โดยศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการประเมินผลภายในสถานศึกษาทุกขั้นตอนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามระบบการประเมินผลภายในของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ